

UPPSALA
UNIVERSITET

Socialt läsande på nätet

en studie av virtuella bokcirkelar enligt grundad teori

Sofie Toftgård

Institutionen för ABM

Uppsatser inom biblioteks- & informationsvetenskap ISSN 1650-4267

Masteruppsats, 30 högskolepoäng, 2011, nr 524

Författare/Author

Sofie Toftgård

Svensk titel

Socialt läsande på nätet – en studie av virtuella bokcirklar enligt grundad teori

English Title

Social Reading on the Internet – an Analysis of Online Reading Groups according to Grounded Theory

Handledare/Supervisor

Kerstin Rydbeck

Abstract

This master thesis examines online reading groups with Swedish participants. The aim is, by way of introduction, to investigate what kind of online reading groups that exist and how they work. The overall question of the thesis is: how do a conversation about books on the Internet look like? The theory used is Grounded Theory and this is a methodology which has influenced the whole structure of the study. Grounded Theory apply that issues and hypothesis must be created from the collected material, and the author collected for this reason material in the form of survey answers, email-conversations, blogmaterial and articles to draw up exact issues based on this material. The material was sorted into four different categories; social reading, reading fellowship, virtual freedom and anonymity and the issues were formulated according to these categories. The results of the study shows that conversations about books exists in many places on the Internet, such as on blogs and on book forums. Online reading group as a term made it difficult to include such other conversations in the study even though they worked almost as reading groups. Online reading groups is according to the author just one part of a big reading movement on the web. Another result of the study was that it seemed as members of online reading groups has changed their way of how to discuss books, meaning they discuss the reading experience not only after they have read the book but also while they are reading. This tendency is in this thesis explained as a result of the everyday use of social media, where people are now used to update as often as several times per day. The term virtual freedom includes the freedom to take part in a conversation independent of time and geography, but also a freedom to have the possibility to stay anonymous. Virtual freedom and anonymity is discussed by means of the term fellowship, and fellowship is discussed by means of the term social reading which is the core variable of this thesis.

Ämnesord

virtuella bokcirklar, grundad teori, läsecirklar, virtuell kommunikation, läsning

Key words

online reading groups, Grounded Theory, book club, virtual communication, books

Innehållsförteckning

Inledning	3
Syfte och frågeställningar	5
Avgränsningar	7
Begreppsdefinitioner	7
Metod och material	10
Grundad teori	10
Arbetsprocessen - översikt	11
Datainsamling	11
Minnesanteckningar	12
Att skriva	12
Material	13
Enkät	14
Övrigt material	18
Undersökning	19
Informationskällor	19
Enkät svar och mejlkonversationer	19
Övrigt material	23
Den öppna fasen	24
Den selektiva fasen	26
En jämförelse av bloggbokcirkeln och chattbokcirkeln	27
Hur är samtalet konstruerat?	31
Det sociala läsandet	32
Läsgemenskap	35
Virtuell frihet	39
Anonymitet	41
Den teorigerande fasen	44
Teori	44
Tidigare forskning	46
Kvalitativa undersökningar	46
Kvantitativa undersökningar	50
Slutdiskussion	53
Sammanfattning	58
Förslag till vidare forskning	59
Om virtuella bokcirklar för unga	59
Käll- och litteraturförteckning	61
Otryckt material	61
I uppsatsförfattarens ägo	61
Elektroniskt material	61

Radioprogram	61
Blogginlägg.....	61
Webbplatser	61
Dagstidningsartiklar.....	62
Övrigt material	62
Bilagor	64
Bilaga 1	64
Mejl till de ansvariga för bokcirkelforumen <i>Bokcirklar.se</i> , <i>Bokcirkelonline</i> och <i>Enbokcirkelföralla</i>	64
Bilaga 2	65
Enkät, skapad genom programmet Mamut	65
Om din bokcirkel på nätet.....	65
Bilaga 3	68
Frågor till Nina Frid och Jorunn Bergkvist.....	68
Bilaga 4	69
Ytterligare frågor till Nina Frid.....	69

Inledning

Internettet har forandret vores måde at kommunikere på og ændret præmissen for hvem vi kommunikerer med. På tværs af geografiske, sociale og aldersbestemte skel møtes vi i diskussionsklubber og udveksler erfaringer om alt fra fiskeopdræt til udformingen af den perfekte bryllupskage. Og nu kan man også mødes og diskutere skønlitterære bøger på nettet.¹

Uppslaget till denna uppsats fick då jag läste ett blogginlägg som handlade om samtal där man förutsättningslöst bollar tankar och idéer med varandra. Skribenten av detta inlägg kallade denna typ av samtal *det goda samtalet* och frågade sig vart det goda samtalet egentligen tagit vägen i en tid då vi umgås via sms, Facebook, bloggar och mejl.² Att denna åsikt framfördes med hjälp av ett forum som kallar sig bloggfabrik ser jag som symptomatiskt för vår tid. Det finns en skepsism till kommunikation på internet, men om man vill föra fram en åsikt, i detta fall kritik mot sociala medier, så finns det ingen bättre plats att formulera denna åsikt och nå ut än genom just sociala medier. Att kunna samtala och känna samhörighet utan att vara beroende av tid och rum är helt klart fantastiskt, men det är intressant att det finns en dubbel känsla kring virtuell gemenskap. Som jag ser på det är den inte enbart fantastisk utan står också delvis i motpol till ett verkligt mänskligt möte. Detta och mycket annat gör internet till ett intressant forskningsområde.

Samtal pågår konstant i olika former på nätet. En typ av samtal är samtalet kring boken i en virtuell bokcirkel, en bokcirkel där deltagarna möts i olika forum på internet. En virtuell bokcirkel är ofta helt oberoende av fysiska möten och karaktäriseras enligt Amany Elsayed, författaren till en artikel om arabiska virtuella bokcirklar av "[...] freedom from place and time restrictions: anyone all over the world with web access can take act in the discussion anytime."³ Men precis som det uttrycks i det inledande citatet av den danska forskaren Gitte Balling, så kan man på internet också vara oberoende sociala sammanhang och ålder.

Det finns flera olika typer av virtuella bokcirklar. Det finns forum som driver eller verkar som ett stöd för att läsare ska kunna mötas och bilda bokcirklar såsom *Bokcirklar.se* och *Enbokcirkelföralla*, det finns forum som fungerar som en bok-

---

¹ Balling, G. (2007), "Virtuelle læseklubber - på vej mod bibliotek 2.0", s. 5.

² Anna-Karin Engström, S. (2009), "Vart tog det goda samtalet vägen?".

³ Elsayed, A. M. (2010), "Arab online book clubs", s. 242.

cirkel i sig såsom *Bokcirkelonline* och det finns bokforum som driver eller fungerar som en mötesplats för bokcirklar såsom *Deckarhuset* och *Bokhyllan*.

I samtalet om boken kan man bli uppmärksam på sina egna reaktioner och tillsammans med andra kan man omförhandla den egna meningen. I masteruppsatsen *Läsaren i den informella läsecirkeln* nämner författarna att bokcirkeln innebär en möjlighet ”[...] att via boken dryfta livets alla olika sidor och skeden”⁴ och i en jämförande masteruppsats av formella och informella bokcirklar uttrycker informanterna bland annat att en bok ger många samtalsämnen och att man kan uppleva nya sidor av sig själv.⁵ I *Den sköna skönlitteraturen* uttrycker en medlem i en bokcirkel i Umeå att det blir dubbel inläring om man ventilerar en bok med andra:

Det är spännande att jämföra sin egen läsupplevelse med andras. Genom det speglar man sig själv och sina uppfattningar och livserfarenheter i andra. Dubbel inläring alltså. Det finns ju inte en bok som inte har någon lärdom att ge och så dessutom våra vinklingar på det!⁶

Att undersöka hur en bokcirkelgrupp på nätet möts och pratar om litteratur är ett sätt att sätta sig in i strukturen av en virtuell bokcirkel, men också i samtalsstrukturen på nätet. Det sociala läsandet intresserar mig och jag har i denna uppsats undersökt samtalets olika aspekter inom virtuella bokcirklar. Om det goda samtalet fortgår på nätet är inspirationsfrågan till detta arbete, som först och främst kretsar kring samtalet om böcker.

Jag förhåller mig undersökningen igenom till en förutbestämd arbetsordning, enligt *grundad teori*. Grundad teori är en metodologi som innebär att frågeställningar och hypoteser skapas utifrån det insamlade materialet. Det som är återkommande och signifikant i materialet, i detta fall främst enkätsvar, skapar grunden för undersökningen. Metodologin påverkar såväl undersökningen som uppsatsens disposition och flera moment i denna uppsats har skett i bakvänd ordning. Ett exempel på detta är att analysen sker utan teoretiskt ramverk. ”Idén med grundad teori är i första hand att den genererade teorin skall vara grundad i data, samtidigt som den ska vara kraftig nog för att förklara mänskligt beteende.”⁷ Teorin har skapats, precis som frågeställningar och hypoteser, under arbetets gång baserat på materialet, och presenteras i uppsatsens senare del.

I inledningen presenteras syfte och frågeställningar, avgränsningar och begreppsdefinitioner. Arbetsmässigt har syfte och frågeställningar skapats både före och efter undersökningen. Före genomförd undersökning var frågeställningen bred och efter undersökningen utvecklades följdfrågor till följd av hur informan-

---

⁴ Bjarne, A.-S. & Larson, K. (2004), *Läsaren i den informella läsecirkeln*, s. 77.

⁵ Karlsson, A. C. & Pettersson, A. (2007), ”Ibland så kan en bok som jag har tyckt vara lite halvdöd plötsligt få liv och pigga till” – En kvalitativ studie av formella och informella läsecirklar, s. 51.

⁶ SAB:s skönlitterära kommitté (2000), *Den sköna skönlitteraturen*, s. 98.

⁷ Hartman, J. (2001), *Grundad teori: teorigenerering på empirisk grund*, s. 46.

ternas svar kunde delas in i olika kategorier. Efter inledningen presenterar jag metod och material. Här förtydligar jag arbetsordningen enligt grundad teori, samt beskriver hur jag samlat in material. Därefter presenterar jag undersökningen, som delvis är uppdelad efter hur jag arbetat med materialet enligt en öppen fas, som innebär en öppen ”läsning” av materialet och en selektiv fas som innebär ett strukturerande av materialet. I början av undersökningen presenteras tankar som väckts under den öppna fasen och därefter hypoteser om virtuella samtal. Undersökningen och analysen presenteras delvis gemensamt och därefter presenteras undersökningens teori som skapats under den teorigenererande fasen.

Ett kapitel om tidigare forskning presenteras i slutet. Detta på grund av att man enligt grundad teori inte bör göra en inledande litteraturgenomgång inom det område man planerat genomföra sin undersökning.⁸ Anledningen till detta är att ”forskningsprocessen skall inledas med så få förutfattade meningar som möjligt.”⁹ Jag har delvis frångått denna regel genom att leta fram tidigare forskning före det att jag påbörjade min egen undersökning, på grund av att jag kände mig osäker på hur mycket som tidigare skrivits inom ämnet och jag ville undvika överlappande forskning. Jag har dock inte använt mig av den tidigare forskningen förrän på slutet. Den litteratur jag använder mig av under själva undersökningen för att belägga och förtydliga det jag skriver om är främst litteratur om kommunikation på nätet, samt en studie om bokläsare och internet. Avslutningsvis i denna uppsats presenterar jag en slutdiskussion samt en sammanfattning.

I nästa stycke förtydligas syftet med min undersökning.

Syfte och frågeställningar

Det övergripande syftet för denna uppsats var att ta reda på vilka olika typer av virtuella bokcirkel som finns och hur de fungerar. Jag har arbetat för att få grepp om hur det svenska virtuella bokcirkellandskapet ser ut och medan jag undersökte detta låg fokus på samtalet. I det insamlade arbetet utgick jag ifrån frågeställningen:

✓ Hur ser samtalet i en virtuell bokcirkel ut?

Frågeställningen utvecklades sedan under arbetets gång beroende av de teman jag kunde utläsa i mitt insamlade material. Genom användandet av grundad teori utformades en exakt frågeställning då det essentiella utkristalliserades ur materialet. Den övergripande frågeställningen utvecklades då till fyra olika delfrågor:

---

⁸ Glaser, B. G., Thulesius, H. & Åström, T. (2010), *Att göra grundad teori*, s. 85.

⁹ Hartman, J. (2001), s. 40.

- ✓ **Kan man sätta det virtuella bokcirkelsamtalet i ett större sammanhang genom att diskutera föreställningen om att vi läser allt mer tillsammans?**

Under arbetet med denna uppsats har jag gång på gång stött på föreställningen om att intresset för att delta i bokcirklar har ökat tydligt de senaste åren.¹⁰ Jag vill genom ovanstående frågeställning, och med hjälp av begreppet *det sociala läsandet*, undersöka detta.

- ✓ **Vad innebär läsgemenskapen i en virtuell bokcirkel?**

Med läsgemenskap menar jag här en ”känsla av positiv samhörighet”¹¹ med grund i ett intresse för läsning. Jag har fokuserat på vilka faktorer som bidrar till, respektive motarbetar gemenskapen i en virtuell bokcirkel, samt hur man märker av läsgemenskapen i samtalet. Jag inkluderar också en diskussion om gemensamma referensramar och inriktar mig då främst på hur viktiga, alternativt oviktiga de är för en läsgemenskap på nätet.

- ✓ **Vad innebär den virtuella friheten för samtalet?**

Jag väljer att använda mig av begreppet *virtuell frihet* av anledningen att informanterna i undersökningen återkommande använde ord som oberoende, tillgänglighet och frihet i diskussionen om det positiva med att samtala på nätet. I undersökningen problematiserar jag begreppet.

- ✓ **Vad innebär anonymiteten för samtalet?**

Även möjligheten till anonymitet är återkommande i diskussionen om att samtala på nätet och jag intresserar mig här främst för hur anonymiteten förenklar respektive försvårar samtalet, och fokuserar även på i hur stor utsträckning deltagarna i en virtuell bokcirkel refererar till det egna livet.

---

¹⁰ Se exempelvis följande artikel: Johnsson, A. (2011), ” 'De är de nya svarta' Läsecirkeln het trend bland bokintresserad”.

¹¹ Webbsidan för *Nationalencyklopedin*>sök gemenskap.

Avgränsningar

Jag avgränsar mig till virtuella bokcirkelar där man enbart ses på nätet. En bokcirkel ser jag som en diskussionsgrupp där man träffas för att diskutera en bok som alla har läst och där tanken är att detta ska ske återkommande. Denna definition är dock något problematisk att använda i en studie om virtuella bokcirkelar där medlemskapet i många cirkelar är flytande. Jag intresserar mig för samtalet om böcker i stort och inkluderar även bokcirkelar där medlemskapet är öppet och har alltså valt att förhålla mig öppet till ordet *återkommande*. Ett exempel på en bokcirkel utan medlemskap är bokcirkeln inom *Deckarhuset*. Undersökningen inkluderar svenska deltagare i virtuella bokcirkelar.

Vissa virtuella bokcirkelar är en förlängning till en fysisk bokcirkel där man exempelvis loggför samtalen, bestämmer var man ska träffas nästa gång och tipsar varandra om var man kan hitta ett exemplar av nästa bok. Denna typ av bokcirkelar kommer jag att bortse ifrån i min undersökning.

Jag ser på litteraturcirkel, läsecirkel, läsekrets och bokcirkel som likvärdiga begrepp, men använder mig av begreppet bokcirkel. Jag kommer däremot inte inkludera den typen av bokcirkelar som arrangeras av bokhandlare eller förlag och som ofta kallas bokklubbar, då de i allmänhet inte inkluderar möte och samtal utan oftast bara ett erbjudande om att köpa böcker i klumpsumma.

Begreppsdefinitioner

Uppsatsens centrala begrepp rör främst kommunikation på nätet och jag kommer att använda dessa begrepp för att så enkelt som möjligt kunna skilja på olika typer av virtuella bokcirkelar.

Virtuell: Jag använder ordet virtuell för allt som sker på internet, som synonym till ”på nätet”. Virtuell kommunikation är sålunda kommunikation på nätet. Ordet betyder egentligen skenbar och i *Att fånga nätet – kvalitativa metoder för internetforskning* problematiseras ordet:

Ankommandet av ordet virtuell var förmodligen en bidragande orsak till att Internet kom att ses som en låtsasvärld. Istället för att se Internet som ett kommunikationsmedium jämfört med till exempel telefonen, eller som ett massmedium jämfört med tidningar, betraktades det framförallt som en artificiell, simulerad värld...¹²

---

¹² Sveningsson Elm, M., Lövheim, M. & Bergquist, M. (2003), *Att fånga nätet*, s. 22.

Synkron kommunikation: Synkron är detsamma som samtidig, vilket betyder att synkron kommunikation är kommunikation som sker mellan två eller flera parter samtidigt. Exempel på detta är när deltagarna i en virtuell bokcirkel är online samtidigt såsom chatt i realtid. Läs mer under begreppet chattbokcirkel.

Asynkron kommunikation: Asynkron är motsatsen till synkron, alltså något som inte sker samtidigt. Asynkron kommunikation är sådan kommunikation där meddelanden skickas vid olika tidpunkter. Man är alltså inte beroende av att de andra parterna ska vara tillgängliga vid en viss tidpunkt. Exempel på asynkron kommunikation är mejl och bloggkommentarer. Läs mer under begreppet bloggbokcirkel.

Bokcirkelforum: Ett bokcirkelforum är ett forum som driver en eller flera bokcirkel eller underlättar för människor att komma i kontakt med varandra för att själva starta bokcirkel inom forumet. När jag talar om bokcirkelforum menar jag *Bokcirkelar.se*, *Enbokcirkelföralla* och *Bokcirkelonline*. Jag använder det namn som jag uppfattar används i tal och skrift om webbplatserna. Det är därför jag exempelvis skriver ut *se* i *Bokcirkelar.se* men inte i *Enbokcirkelföralla* som jag uppfattar oftast omnämns utan *se* på slutet.

Bloggbokcirkel: Begreppet bloggbokcirkel använder jag i denna uppsats då jag talar om bokcirkel som kommunicerar asynkront på nätet. I en bloggbokcirkel kan man svara på inlägg när man vill under dygnet. Oftast finns ett slutdatum och man kan fram till detta datum kommentera oberoende om de andra deltagarna är online eller inte.

Chattbokcirkel: Begreppet chattbokcirkel använder jag då jag diskuterar bokcirkel som kommunicerar synkront på nätet. Det kan till exempel vara bokcirkel som diskuterar i realtid på Facebook eller inom ett forum som *Bokcirkelar.se*.

Twittercirkel: Inom forumet *Enbokcirkelföralla* finns twittercirkel. Dessa sker i realtid och det som krävs är att man har ett twittermedlemskap.

Moderator: En moderator är en person som verkar som ledare för en bokcirkel.

Alias: Alias är det namn som används i stället för personnamn i virtuella sammanhang. Vissa använder sitt riktiga namn, men jag använder mig genomgående av ordet alias då jag talar om bokcirkelmedlemmarnas namn. Synonymer till alias är avatar och signatur. Dessa förekommer inte i denna undersökning men används synonymt i andra sammanhang.

IRL: Även om denna uppsats inte behandlar bokcirkelar som sker ansikte mot ansikte, anser jag det vara av vikt att förklara uttrycket IRL då detta ofta används för att skilja på virtuella bokcirkelar och vanliga. IRL är kort och gott en förkortning för det engelska In Real Life. Ibland använder jag även begreppet fysisk bokcirkel för en bokcirkel IRL.

I nästa kapitel ämnar jag redogöra för metod och material. Först förklarar jag vad grundad teori innebär och hur arbetsgången sett ut och därefter förklarar jag hur jag gått till väga då jag samlat in material.

Metod och material

Grundad teori

En enkel definition av grundad teori är ”[a]tt utifrån den egna praktiska erfarenheten skapa begrepp och teoretiska modeller, som sedan omformuleras och revideras allteftersom ny kunskap växer fram.”¹³ Målet är utföra forskning som tillåter fokusflyttning till det som faktiskt pågår. Precis som jag tidigare nämnde har man inom denna teori ett synsätt på kunskap som innebär att allt är data. Allt som kommer i forskarens väg ska från början ses som likbördig information om det ämne man studerar.

Från den kortaste kommentar till den längsta intervjun, skrivna ord i tidskrifter, böcker och tidningar, dokument, observationer, egna och andras bias, falska variabler, ja vad som helst som kommer i forskarens väg inom forskningsområdet är data för en grundad teori.¹⁴

Att forska utifrån grundad teori innebär att man är öppen för vad som visar sig vara intressant under forskningens gång. Det är viktigt att inte tvinga fram en gallring av data, alltså att inte ha förutfattade meningar om vad som är viktigt och vad som hör hemma var innan man påbörjar arbetet. ”Att inte veta, omfattar både den deskriptiva och den begreppsliga nivån. Forskaren går in i studien med en så totalt öppen attityd som möjligt.”¹⁵ Ingen teori ligger som ramverk för undersökningen, för att i största möjliga mån undvika att passa in det insamlade materialet i en färdig begreppsvärld. Teorin skapas under arbetsprocessens gång.

Det finns inom grundad teori flera olika typer av arbetsprocesser att följa, framförallt två vilka utvecklats av teorins grundare Barney Glaser och Anselm Strauss. Glaser och Strauss har tillsammans skapat och utvecklat grundad teori och gav 1967 gemensamt ut den första boken om grundad teori, *The Discovery of Grounded Theory*.¹⁶ I de böcker som de under senare år skrivit på egen hand finns det däremot en hel del motsättningar emellan dem båda och deras syn på teorin och att följa båda blir därför rörigt. Jag väljer att följa enbart Glaser på grund av att Jan Hartman i *Grundad teori – Teorigenerering på empirisk grund* skriver att

---

¹³ Guvå, G. & Hylander, I. (2003), *Grundad teori: ett teorigenererande forskningsperspektiv*, s. 5.

¹⁴ Glaser, B. G., Thulesius, H. & Åström, T. (2010), *Att göra grundad teori*, s. 28.

¹⁵ Glaser, B. G., Thulesius, H. & Åström, T. (2010), s. 138.

¹⁶ Hartman, J. (2001), s. 11.

Glaser ligger närmst de ursprungliga idéerna. Här följer en kort beskrivning av arbetsprocessen enligt Glaser.

Arbetsprocessen - översikt

Glaser beskriver forskningsarbetet utifrån ”de fem S:en; samordnat, sekventiellt, samtidigt, serendepiskt och schematiskt.”¹⁷ Man gör något senare till en följd av vad man gör nu och man har många saker på gång samtidigt. Att vara serendepisk betyder att man bör vara uppmärksam på oväntade upptäckter och med schematisk menas ungefär att man behöver ett tidsschema även om man inte tar ett steg i taget i en förutbestämd ordning.¹⁸ Arbetsprocessen kan delas in i tre faser; den öppna fasen, den selektiva fasen och den teorigenererande fasen. Den första, öppna fasen, innebär att man söker finna kategorier i det material man analyserar. Med en kategori menas här ”... ett meningsfenomen för människor som tillhör en viss grupp”¹⁹ Jag tolkar meningsfenomen som en gemensam sak som uttrycks av ett flertal av informanterna. Något ett flertal har tänkt på inom en viss företeelse oberoende av varandra. Det kan också vara något som återkommer i de minnesanteckningar man skriver under arbetets gång.

Att fasen är öppen innebär att man inte sätter upp några begränsningar eller letar efter en viss sak, utan är öppen för vad som är relevant i materialet. När det inte finns fler kategorier att sortera ur materialet och man också upptäckt vilken kategori som är en kärnkategori, en kategori som beskriver det centrala i materialet, går man vidare till den selektiva fasen.²⁰ I den selektiva fasen väljer man att fokusera på några av de kategorier man funnit och de måste alla vara kopplade till kärnkategorin på ett eller annat sätt. Den selektiva fasen innebär sortering och när denna sortering är klar tar man reda på hur de olika kategorierna förhåller sig till varandra och formulerar hypoteser. Därefter följer den teorigenererande fasen och under denna fas kan man behöva ytterligare datainsamlande. Genom formuleringen av hypoteser genereras förhoppningsvis en teori och resultatet kan skrivas samman.²¹

Datainsamling

Trots att datainsamlandet inleds utan förutfattade meningar om vad det är man är ute efter, ska detta ske systematiskt.²² I den inledande fasen är det vanligast att använda sig av intervjuer eller deltagande observation, men man kan också i denna öppna fas blanda in alla möjliga typer av källor såsom brev, tidningar och i mitt

---

¹⁷ Guvå, G. & Hylander, I. (2003), s. 34.

¹⁸ Glaser, B. G., Thulesius, H. & Åström, T. (2010), s. 34f.

¹⁹ Hartman, J. (2001), s. 40.

²⁰ Hartman, J. (2001), s. 40ff.

²¹ Hartman, J. (2001), s. 41.

²² Hartman, J. (2001), s. 63.

fall blogginlägg. Det är bra att få in mycket material i den inledande fasen eftersom man i den selektiva fasen sorterar bort det som inte är relevant utifrån den kärnkategori man upptäckt. Man kan använda sig av alla möjliga typer av källor eftersom syftet är att generera så många kategorier som möjligt. När man övergår till den selektiva fasen vet man vad man är ute efter och får välja källor därefter.²³ Detta kan innebära att man behöver ställa följdfrågor till informanterna. I den inledande datainsamlingen ställs generella frågor och det kan hända att man i den selektiva fasen inser att man inte ställt tillräckligt många frågor om det som är relevant. Jag har inte haft möjlighet att ställa följdfrågor till mina informanter, men eftersom jag har haft mejlkontakt med dem som driver *Bokcirklar.se* och *Bokcirkelonline* har jag kunnat ställa följdfrågor till dem under den selektiva fasen.

Minnesanteckningar

Syftet med att skriva minnesanteckningar är att bevara alla de idéer som växer fram under en studie. Det kan vara vad som helst, några ord eller stödord eller ett långt stycke, men det är sådant som man skrivit utan tanke om att det ska granskas av någon annan. ”Målet är att fånga innebörder och idéer för ens växande teori just när de dyker upp, och då är dessa långt ifrån färdiga att visas för andra.”²⁴ Det finns enligt Glaser inga regler för form och innehåll utan det viktiga arbetet handlar om att sortera ut viktiga kategorier ur minnesanteckningarna. Genom att skriva minnesanteckningar växer teorin fram successivt. Dessa anteckningar utgör, tillsammans med informanternas svar, materialet till undersökningen.

Att skriva

I sammanskrivningen är det viktigt att skilja på data och minnesanteckningar. Minnesanteckningarna är de tankar och idéer man får genom att analysera data och bearbetningen av minnesanteckningarna för arbetet framåt. Skrivandet börjar egentligen inte förrän man gått igenom de tre tidigare faserna. Det är den avslutande fasen.²⁵ Den teori som utarbetats sammanställs och det är viktigt att snäva in och att vara tydlig med vad som faktiskt är relevant. Det ska vara tydligt för läsaren att se vad som är kärnkategorin.²⁶ Eftersom detta är en masteruppsats och en relativt tidsbegränsad uppgift har jag haft olika deldatum då jag skrivit samman det jag kommit fram till dittills. De datumen har medvetet sammanfallit med handledarträffarna. Skrivandet är ett sammanställande och texten kommer delvis

---

²³ Hartman, J. (2001), s. 64.

²⁴ Glaser, B. G., Thulesius, H. & Åström, T. (2010), s. 194.

²⁵ Hartman, J. (2001), s. 103.

²⁶ Glaser, B. G., Thulesius, H. & Åström, T. (2010), s. 210f.

att följa de tre faserna utifrån grundad teori; den öppna, den selektiva och den teorigenererande.

Material

I det inledande arbetet finkammade jag internet för att i så stor utsträckning som möjligt hitta fram till olika typer av virtuella bokcirklar. Detta genom att börja i de forum som driver virtuella bokcirklar och sedan genom att läsa inlägg i olika bokforum och bokbloggar för att ta reda på var bokcirkarna finns och hur de är uppbyggda. I att *Fånga nätet – kvalitativa metoder för internetforskning* finns goda instruktioner i hur man praktiskt undersöker nätet även i en kvantitativ undersökning och genom att läsa denna bok har jag reflekterat kring hur jag ska gå tillväga men också över hur min undersökning förhåller sig till ontologi och epistemologi. ”För det första är en viktig fråga hur forskningsobjektet kommer att definieras. Vad representerar de datorer och kablar, texter, ljud och bilder som utgör internets beståndsdelar?”²⁷ Denna fråga är ontologisk, det vill säga att den hör till tanken om vår syn på världen. I min uppsats representerar internet en plats för möte mellan människor och det påverkar min metod genom att jag i enkäten kommer att ställa frågor som handlar om kommunikation på nätet, mer specifikt kommunikation inom en virtuell bokcirkel och även då jag ställer frågor om teknik ligger mitt intresse i hur tekniken används i förhållande till samtalet och hur samtalet fungerar.

”Vad vi väljer att studera har till stor del att göra med vår inställning till vilken sorts material vi ser som tillförlitligt för att ge oss kunskap.”²⁸ Detta är en epistemologisk fråga och hör till tanken om vår syn på kunskap. I min uppsats kommer jag att ha en öppen syn på vilken typ av material jag ser som tillförlitligt för att komma fram till resultat och därmed kunskap. Jag kommer att se på allt material som kommer i min väg som data, men jag kommer att granska det och sortera det för att låta centrala tankar kring virtuella bokcirklar och samtal växa fram.

Frågorna jag ställt i enkäten, genom vilken jag fått in de svar som utgör uppsatsens huvudsakliga material, är formulerade utifrån min egen uppfattning om vad som är relevant och intressant med ett virtuellt samtal om böcker. I största möjliga mån har jag ställt frågor som täcker olika aspekter av bokcirkeln och av samtalet. De kategorier som jag sorterat fram ur enkätmaterial, förstärks och ställs emot mitt övriga material som framförallt består av en fallstudie av en bloggbookcirkel.

---

²⁷ Sveningsson Elm, M., Lövheim, M. & Bergquist, M. (2003), s. 58.

²⁸ Sveningsson Elm, M., Lövheim, M. & Bergquist, M. (2003), s. 58.

Enkät

Under en månads period lät jag en webbenkät vara tillgänglig för medlemmar i olika virtuella bokcirkel. Webbenkäten spreds först med hjälp av dem som är redaktörer för *Bokcirkelar.se*, *Enbokcirkelföralla* och *Bokcirkelonline*. Detta med anledning av att de är de enda webbplatser jag kommit i kontakt med som har bokcirkel som enda eller främsta syfte. Medlemmarna i *Bokcirkelar.se* får varje månad ett nyhetsbrev och i februaris nyhetsbrev 2011 fanns ett meddelande om min undersökning, samt länken till enkäten. *Enbokcirkelföralla* spred enkäten via sin blogg samt sin Facebook-sida och *Bokcirkelonline* hade enkäten tillgänglig inom sitt forum under ett par veckor. Jag tog även kontakt med dem som driver bokbloggen *Bokhora*, av anledningen att de tidigare har diskuterat virtuella bokcirkel på sin blogg, och de lade vid ett tillfälle upp länken till enkäten på sin Twitter som har cirka 2000 ”följare”. Detta förmodar jag var till stor hjälp, emedan jag fick in ett antal svar samma dag som *Bokhora* gjorde detta twitterinlägg. Genom att enkäten spreds med hjälp av tre bokcirkelforum samt en bokblogg fick jag in svar från medlemmar i bokcirkel främst från de tre bokcirkelforumen, men även från två andra bokcirkel som möts via *Deckarhuset* och *Bokhyllan*. Jag kontaktade även redaktörerna för de två senare nämnda webbplatserna och länken låg ute inom deras forum ett par veckor.

Jag har också skrivit om enkätundersökningen på sidan *Bok.nu*, inom bokforumet på webbplatsen *Allt för föräldrar* samt på Facebook-sidan ”Bokgalen” som drivs av Studieförbundet i Stockholm. Anledningen till att jag valde just dessa webbplatser är att jag funnit inlägg/diskussioner kring bokcirkel på nätet inom forumen på dessa platser, samt att de är boksidor med aktiva medlemmar. Jag fick även in svar från den internationella sidan *Goodreads* men här valde jag att inte publicera länken eftersom jag har varit ute efter svenska virtuella bokcirkeldeltagare. Jag publicerade heller inte länken på *Sociala förlags* blogg fastän jag fått in svar från deras bokcirkel. Detta för att den insamlade perioden då var i sitt slutskede.

Jag gick alltså in i arbetet, beträffande insamling av material, med en inställning om att jag först och främst skulle få in svar från medlemmar i bokcirkel tillhörande tre olika bokcirkelforum. Men eftersom vem som helst som har kommit i kontakt med enkäten har kunnat svara på den, hoppades jag att jag även skulle få information om andra virtuella bokcirkel, utanför bokcirkelforumen. Jag ville utnyttja denna kedjereaktion som en webbenkät kan innebära genom att sprida länken vidare till de webbplatser varifrån jag fått in svar. Jag har sålunda inte valt de individuella informationskällorna utan enbart internetplatserna där informationskällorna rör sig. Jag har spridit enkäten på svenska sidor och alla svar är från

medlemmar i svenska virtuella bokcirklar, utom en som är medlem i en internationell bokcirkel.

Det kan också nämnas att man på Facebook finner många grupper, både öppna och privata, som har ett namn som innehåller ordet bokcirkel. Jag har besökt de som har varit öppna och genom att läsa inlägg inom sidorna kommit fram till att majoriteten är grupper som ses IRL, men planerar sina träffar på Facebook. Jag har därför inte tagit kontakt med någon av dessa grupper.

En beskrivning av de webbplatser från vilkas medlemmar jag fått in svar följer nu. Eftersom jag frågade var informanterna möts när de samtalar i sin virtuella bokcirkel och lät frågan om vad bokcirkeln heter vara frivillig vet jag inte exakt hur många som tillhör vilket forum. De allra flesta tillhör dock ett av de tre bokcirkelforumen som jag presenterar först.

Bokcirklar.se

Bokcirklar.se är en mötesplats ”för lustläsare i alla åldrar”²⁹ och ett forum som driver virtuella bokcirklar. Det startade 2007 av Nina Frid som är bibliotekarie, men drivs sedan hösten 2010 av Sveriges samtliga läns- och regionbibliotek i samverkan.³⁰ ABF, Sveriges största studieförbund, arrangerar bokcirklar i samarbete med detta forum. Forumet driver bokcirklar som sker i realtid i form av chattbokcirklar. Kommunikationen är följaktligen synkron och exakt tid bestäms för diskussion av utvald bok. *Bokcirklar.se* har idag 3044 medlemmar.³¹

Regionbibliotek Stockholm gav 2010 ut antologin *Du är bland läsvänner! - prima bloggblock från Bokcirklar.se 2007-2010*. Redaktörer för denna är Nina Frid, Annika Koldenius och Peter Wahréus. Boken är en samling av intryck, läsinlägg av medlemmarna och blogginlägg av gästbloggande författare. I förordet skriver Nina Frid:

Att läsa är ett sätt att leva, läsoplevelsen är en del av ens identitet, som stärks i en gemenskap av likasinnade. Min förhoppning med Bokcirklar.se var inte mindre än att starta en ny folkrörelse, av läsare och bokcirklare. Läsframjande när det fungerar som bäst.³²

Enbokcirkelföralla

Enbokcirkelföralla är en mötesplats ”som vill nå ut till så många som möjligt med bra boktips och att så många som möjligt ska få tillgång till en bra bokcirkel”.³³ Forumet som fungerar som en blogg med länkar och har både virtuella bokcirklar och bokcirklar IRL och har funnits sedan 2009. De virtuella bokcirkelarna är både

---

²⁹Webbsidan för *Bokcirklar.se*>Kontakta oss.

³⁰Webbsidan för *Bokcirklar.se*>Kontakta oss.

³¹ Nina Frid 2011-02-20.

³² Frid, N., Koldenius, A. & Wahréus, P. (2010), *Du är bland läsvänner - prima bloggblock från Bokcirklar.se 2007-2010*, s. 9.

³³ Webbsidan för *Enbokcirkelföralla*>Om/kontakt.

synkrona och asynkrona. De synkrona kallas Facebookdirekt-bokcirklar och twit-terbokcirklar och de asynkrona finns i form av bloggbokcirklar. Forumet startades av Karin Berg som jobbar i riksdagen som politisk handläggare, men också som redaktör på nätbokhandeln Fritz & Ståhl.³⁴

Bokcirkelonline

Bokcirkelonline är en ”oas för bokälskare av alla slag”³⁵ och har idag 141 medlemmar.³⁶ Den startades 2005 men hette då *En bokcirkel på nätet*. Varje månad får medlemmarna ett nytt tema och en ny bok röstas fram gemensamt. Forumet har inte flera olika bokcirklar utan alla medlemmar läser samma bok. Diskussionen sker asynkront i form av en bloggbokcirkel, vilket innebär att medlemmarna när som helst på dygnet kan skriva kommentarer. Bokcirkeln drivs sedan 2009 av Jorunn Bergkvist, som är bibliotekarie och som under sin studietid skrev magisteruppsatsen ”*En virtuell bokcirkel blir mer en del av vardagen...*” - *En kvalitativ studie av virtuella bokcirklar*.³⁷

Deckarhuset

Deckarhuset är en ”sajt om deckare, thrillers och murderhistories”³⁸ som grundades 2008. Här diskuteras inte bara böcker utan också film, tv-program och tv-spel. *Deckarhuset* har en bokcirkel som inte kräver någon föransmälan. Diskussionen sker i form av chatt inom sidan. Denna cirkel har inga fasta medlemmar utan de som besöker *Deckarhuset* kan vara med i diskussionen vid de tillfällen de är intresserade av att läsa och diskutera den bok som bokcirkelledarna valt ut.

Bokhyllan

På sidan *Bokhyllan* kan man lägga upp sin egen boksamling, hitta inspiration i andras bokhyllor, diskutera böcker och läsa recensioner. Vem som helst som är medlem kan starta en bokcirkel eller en läsekrets som det kallas här och det finns för tillfället tretton stycken aktiva läsekretsar inom *Bokhyllan*.³⁹ Läsekretsarna fungerar som bloggbokcirklar.

Goodreads

Goodreads är en internationell sida på engelska där man kan presentera böcker man läser och läst, sortera dem i hyllor och få lästips från andra. Man kan även gå med i diskussionsgrupper med olika teman, där böcker diskuteras som i en bok-

---

³⁴ Webb sidan för *Enbokcirkelför alla*>Om/kontakt.

³⁵ Webb sidan för *Bokcirkelonline*.

³⁶ Jorunn Bergkvist 2011-02-27.

³⁷ Webb sidan för *Bokcirkelonline*>Om bokcirkeln.

³⁸ Webb sidan för *Deckarhuset*>Om.

³⁹ Webb sidan för *Bokhyllan*.

cirkel. ”Imagine it as a large library that you can wander through and see everyone’s bookshelves, their reviews and ratings.”⁴⁰ En av informanterna uppger medlemskap här. Denna grupp kallas ”DarkReads” och fokuserar på litteratur med ”mörka teman”⁴¹.

Sociala förlag

Sociala förlag är en blogg och en bokcirkel om att sälja böcker. Den är baserad på en kandidatuppsats i Förlags- och bokmarknadskunskap och huvudsyftet med bokcirkeln är inte att diskutera bokens innehåll utan hur den skulle kunna marknadsföras och säljas.⁴² Exempel på tema som denna bokcirkel haft är Per Anders Fogelström.

Allt för föräldrar: boksnacket

På webbplatsen *Allt för föräldrar* finns det ett forum för bokdiskussion.⁴³ Här tipsar man varandra om böcker och diskuterar de böcker man läst. Forumet fungerar inte uttalat som en bokcirkel. Men diskussionerna i detta forum fungerar stundtals precis som en bloggbokcirkel.

Här följer även en beskrivning av en blogg som varit till hjälp under arbetet med insamling av material.

Bokhora

Bokhora är en blogg som startade i juli 2006. Redaktionen består av Jessica Björkäng, Johanna Karlsson, Johanna Lindbäck och Johanna Örtegren och de beskriver en bokhora som en person som ”utan begränsningar eller betänkligheter omfamnar och slukar alla slags texter, helst i bokform” och sidan som ”en site där fyra litteraturläskande kvinnor skriver om böcker, tidningar och andra texter de läser, samt om boklådor, aktuella litteraturdebatter och allt annat som har att göra med deras största intresse: att läsa världen.”⁴⁴

---

⁴⁰ Webb sidan för *Goodreads*>Learn how Goodreads works.

⁴¹ nr 23

⁴² *Sociala förlags* blogg.

⁴³ Webb sidan för *Allt för föräldrar*>Forum>Fritid & Fest>böcker.

⁴⁴ Webb sidan för *Bokhora.se*>Om.

Övrigt material

Mejlkonversation

Jag har även via mejl fått in svar från Nina Frid och Jorunn Bergqvist som verkar drivande, ungefär som redaktörer, för bokcirkelforum och frågorna till dem var anpassade till dem som redaktörer/administratörer. Även andra typer av data har samlats in, såsom blogginlägg och aktuella artiklar och jag har under arbetets gång fört minnesanteckningar där jag ansträngt mig för att vara objektiv.

Fallstudie av en bloggbokcirkel

Med blogginlägg menar jag framförallt inlägg i en virtuell bokcirkel med asynkron kommunikation. Jag har först och främst tagit del av sådana inlägg inom en specifik bokcirkel. Denna bokcirkel heter ”Boktokarna” och jag ser på undersökningen av deras samtal som en fallstudie. Jag har valt att ta med en fallstudie för att få ett djup i undersökningen och en känsla för hur samtalen om böcker pågått mellan samma personer under lång tid. ”Boktokarna” har diskuterat böcker regelbundet under cirka tre år, några av medlemmarna har försvunnit med tiden och nya tillkommit, men vissa har varit med under alla år. Jag har analyserat fyra bokcirkelsamtal inom denna bokcirkel vilka pågått ett par veckor vardera. Dessa samtal redogör jag för tillsammans med undersökningen av enkätsvaren.

Jag har även deltagit i en chattbokcirkel, men denna hänvisar jag mycket lite till eftersom jag deltog mest för att få en känsla för hur det fungerar. Jag försökte gå ur rollen som observatör och istället vara en del av bokcirkeln som vem som helst.

Undersökning

Undersökningen inleds med en presentation av informationskällorna och följs av en redovisning av hur jag arbetade med materialet i den öppna fasen och i den selektiva fasen. Därefter presenteras en jämförelse av chattbokcirkeln och blogg-bokcirkeln som är av relevans för att man ska förstå hur samtalen skiljer sig åt i olika typer av virtuella bokcirklar. Sedan följer en redovisning och analys av undersökningens fyra kategorier: det sociala läsandet, läsgemenskap, virtuell frihet och anonymitet, där den först nämnda presenteras som undersökningens kärnkategori. Slutligen presenteras en teori om virtuella bokcirklar utifrån hypoteser om undersökningens kategorier.

Informationskällor

Enkät svar och mejlkonversationer

Jag har genom förmedlandet av en enkät på olika webbplatser, med fokus på böcker, fått in 36 svar från medlemmar i olika typer av virtuella bokcirklar. Enkätens upplägg var av karaktären att det inledningsvis fordrades allmänna svar, såsom var bokcirkeln möts, hur länge man varit medlem i bokcirkeln, var man får tag på böcker, hur länge samtalen om en bok i bokcirkeln pågår och så vidare. Inga frågor handlade om informanternas bakgrund, ålder eller kön men dessa fick svara på en fråga om hur de valt att presentera sig själva på webbplatsen där bokcirkeln möts. Efter de allmänna frågorna följde frågor om själva samtalen om boken. Frågorna handlade om hur diskussionen inleds och avslutas, hur aktiv man är i diskussionen, om det finns en samtalsledare, hur ett typiskt inlägg ser ut och dyligt. Jag ställde även frågor om det positiva och negativa med att bokcirkeln är virtuell och avslutningsvis fick informanterna svara på frågor om själva medlemskapet och vad de värdesätter mest med bokcirkeln de är medlemmar i. För exakt presentation av frågorna se bilaga 1.

Jag presenterar under denna rubrik även den information jag fått genom mejlkonversationer med Nina Frid som är redaktör för *Bokcirklar.se* och Jorunn Bergqvist som driver *Bokcirkelonline*. Frågorna jag ställt till dem handlar först och främst om kommunikation mellan dem och medlemmarna, men också om hur de

ser på webbplatserna och vad de anser vara viktigast med denna typ av forum. För exakt presentation av frågorna se bilaga 3 och bilaga 4.

Medlemmarna

Som tidigare nämnts fanns det i enkäten inga frågor om ålder, kön och bostadsort och dylikt. Vad som finns att säga om dessa medlemmar som deltagit i undersökningen är det som är kopplat till deras medlemskap i en virtuell bokcirkel. Jag kommer under denna rubrik att presentera en sammanställning av informanterna utifrån vilken typ av bokcirkel de är med i, hur länge de varit med och så vidare. För att få en känsla för att det handlar om individer vill jag före sammanställningen ge exempel på hur de i enkäten presenterade sitt läsintresse. Många har använt ord som älska, fanatisk, manisk och galen och här följer fem citat:

Läsning har varit ett av mina största intressen sedan jag lärde mig läsa vid fem års ålder och jag läser omkring 60-75 romaner om året.⁴⁵

Läser ca 60 böcker per år, läser alltid två böcker parallellt. Föredrar skönlitteratur med lite höjd men drygar ut med fakta, gärna om konstnärer och liknande.⁴⁶

Stort, större, störst! Läser hundratalet böcker om året och har väl gjort det till lite av en livsstil.⁴⁷

Jag är fullständigt ”galen” i att läsa och tycker att det skrivna ordet är den viktigaste demokratiska rättighet och skyldighet vi har.⁴⁸

Manisk bokläsare och samlare, som läser det mesta.⁴⁹

Genom detta vill jag förmedla en uppfattning om att storläsaren är en vanligt förekommande läsarpersonlighet inom den sfär där jag genomfört min undersökning. Flera nämner också sådant som flykt och att träda in i en annan värld.

Jag läser för att uppleva nya kulturer, nya världar. Komma bort från den grå vardagen.⁵⁰

Jag älskar att läsa böcker där jag kommer bort från vardagen. Helst lyckliga slut.⁵¹

Underbart mysig avkoppling att sväva bort i en annan miljö.⁵²

För mig är läsning av framförallt skönlitteratur av alla former underhållning och avkoppling.⁵³

---

⁴⁵ nr 2

⁴⁶ nr 7

⁴⁷ nr 18

⁴⁸ nr 25

⁴⁹ nr 17

⁵⁰ nr 14

⁵¹ nr 11

⁵² nr 24

Tabellredovisning, enkätsvar

Här följer en kvantitativ redovisning av överskådlig karaktär. Redovisningen inkluderar vilken typ av bokcirkel informanterna är medlemmar i, hur länge de har varit medlem, hur många böcker de har läst tillsammans med bokcirkeln, hur aktiva de är i diskussionen samt hur ofta de besöker webbplatsen där bokcirkeln möts.

Svaren redovisas i form av procenttal, baserat på 36 enkätsvar.

Tabell 1: Inom vilken typ av virtuell bokcirkel möts deltagarna.

	Bloggbokcirkel (inlägg)	Chattbokcirkel (möts vid exakt tid)	Både och
	47 %	33,5 %	19,5 %

Källa: enkätsvar, fråga: 10. Hur samtalar ni i din virtuella bokcirkel?

Tabell 2: Hur länge har informanterna varit medlem i en virtuell bokcirkel.

	< 1 år	1 år	2år	3år	4år	inget svar
	33,5 %	16,5 %	19,5 %	16,5 %	8,5 %	5,5 %

Källa: enkätsvar, fråga: 2. Hur länge har du varit medlem?

Tabell 3: Antal böcker lästa inom bokcirkeln.

	1-5	5-10	10-15	15 el. fler	inget svar
	58 %	14 %	5,5 %	14 %	8,5 %

Källa: enkätsvar, fråga 3. Hur många böcker har du läst tillsammans med din bokcirkel?

Tabell 4: Diskussionsaktivitet.

	<i>väldigt aktiv</i>	<i>oftast aktiv</i>	<i>ibland aktiv</i>	<i>läser mest vad andra skriver</i>	<i>inget svar</i>
	19,5 %	33 %	30,5 %	8,5 %	8,5 %

Källa: enkätsvar, fråga 17. Hur aktiv är du själv i diskussionen?

Tabell 5: Hur ofta besöks forumet/webbplatsen.

	<i>en el. flera ggr/dag</i>	<i>en el. flera ggr/vecka</i>	<i>ett par ggr/mån el. mer sällan</i>
	31 %	47 %	22 %

Källa: enkätsvar, fråga 24. Hur ofta besöker du webbplatsen där din bokcirkel träffas?

Redaktörerna

Nina Frid startade *Bokcirklar.se* 2007 och har fram till 2010 arbetat med sidan ideellt. Sedan läns- och regionbiblioteken tog över ansvaret arbetar hon tre timmar om dagen med *Bokcirklar.se*. *Bokcirkelonline* har funnits sedan 2005 och Jorunn Bergkvist har haft ansvar för sidan sedan 2009.

Både Nina Frid och Jorunn Bergkvist menar att det inte är någon större skillnad mellan dem och medlemmarna. Nina Frid tycker att kommunikationen inom *Bokcirklar.se* överhuvudtaget är vänlig och nyfiken. Hon upplever inte att medlemmarna/läsvännerna kommunicerar annorlunda med henne jämfört med övriga läsvänner på sidan. ”Alla medlemmar har rätt att sätta upp en cirkel och vara moderator för den. Det kräver förstås i viss mån att man är ledare, att man håller i tråden, har förberett frågor och kan leda tillbaka gruppen om samtalet börjar handla om annat än cirkelboken, det är som i vilken bokcirkel som helst.”⁵⁴ Jorunn Bergkvist anser också att hon är som vilken annan medlem som helst i bokcirkelarna, när det gäller diskussion om de utvalda böckerna, men att hon försöker ”dra

⁵⁴ Nina Frid 2011-02-21.

igång” diskussionen om den verkar stannat av. Hon menar dock att hon också har en roll som administratör och att hon ibland brukar rådfråga medlemmarna i vissa frågor och be dem om förslag på teman till bokcirkeln.⁵⁵ Frid svarar att hon får in önskemål och ibland klagomål och att hon antecknar allt och åtgärdar det som går att åtgärda. Bergkvist svarar att hon eftersträvar en tvåvägskommunikation där alla ska kunna känna sig delaktiga. ”Medlemmarna får varje månad vara aktiva genom att lämna förslag på böcker och sedan rösta fram vilken bok vi ska diskutera i bokcirkeln.”⁵⁶

Nina Frid tycker att det viktigaste med forumet är att det finns en icke-kommersiell mötesplats för läsare, där läsoplevelsen och inte den enskilda boken är i centrum. ”Vi säljer inte, vi samtalar”.⁵⁷ Jorunn Bergkvist svarar att hon tycker att det viktigaste med *Bokcirkelonline* är tillgängligheten och anonymiteten. Bergkvist nämner också läslust som något hon ser som betydelsefullt och emedan hon arbetar som bibliotekarie använder hon sig av *Bokcirkelonline* som exempel på hur man kan använda sociala medier för att arbeta med läsfrämjande. ”Eftersom ett av mina största intressen är att arbeta med att väcka läslust, så har *Bokcirkelonline* en stor plats i mitt liv, det står för kärnan av det litteraturförmedlande arbete jag bedriver dagligen, både i mitt yrkes- och privatliv.”⁵⁸

Övrigt material

Fallstudie av en bloggbokcirkel - ”Boktokarna”

För att få ett djup i min undersökning har jag valt att studera en av de virtuella bokcirkelarna jag funnit under insamlingen av material lite närmre. Jag kom i kontakt med just denna bokcirkel slumpmässigt, men valde den på grund av dess stora arkiverade material som består av 27 olika boksamtal mellan 2008 och 2011. Jag bestämde mig för att välja ut fyra av dessa samtal för att analysera dem närmre och efter att jag fått godkännande bestämde jag mig för att använda dem i analysen. Bokcirkelns boksamtal sker asynkront och pågår i regel ett par veckor. Jag har analyserat boksamtal om *Bränt barn* av Stig Dagerman, *Utrensning* av Sofi Oksanen, *1984* av George Orwell och *Göra gott* av Trude Marstein. Diskussionen om *Bränt barn* valde jag genom rekommendation av en av medlemmarna, *Utrensning* valde jag för att det var den senaste diskussionen, *Göra gott* för att den diskussionen var kortare och inte verkar ha fungerat lika bra som andra och *1984* för att jag ville analysera en diskussion om en klassiker, då denna bokcirkel

---

⁵⁵ Jorunn Bergkvist 2011-02-27.

⁵⁶ Jorunn Bergkvist 2011-02-27.

⁵⁷ Nina Frid 2011-02-21.

⁵⁸ Jorunn Bergqvist 2011-02-27.

är en bokcirkel för dem som uppskattar både gamla och nya böcker. Jag anser att valet av bokcirkeln är relevant eftersom den till skillnad från många av de bokcirklar, vars medlemmar svarat på min enkät, inte tillhör ett bokcirkelforum eller är en bokcirkel med en tydlig kraft bakom såsom en bibliotekare. Här är det helt och hållet medlemmarna som sköter organisation och diskussion. Trots att medlemmarna i "Boktokarna" använder sig av alias har jag valt att anonymisera dem ytterligare genom att kalla dem A, B, C, D och E. Detta på grund av att några av dessa alias är aktiva inom andra större webbplatser såsom *Bokcirklar.se*.

Deltagande i en chattbokcirkel

Jag har vid tre tillfällen deltagit i en bokcirkel inom *Bokcirklar.se*. Detta har jag i första hand inte gjort i studiesyfte utan mer för att jag har velat ta del av den företeelse jag skriver om. Bokcirkeln jag deltar i har PO Enquist som tema, och vid någon enstaka gång i undersökningen refererar jag till denna.

Den öppna fasen

Under den öppna fasen har jag suttit med allt material framför mig, läst igenom enkätsvar, mejlkonversationer och blogginlägg, och strukit under ord, uttryck och citat som är signifikativa eller återkommande. Jag har på detta vis försökt se mönster och delat upp återkommande begrepp och företeelser i olika kategorier.

Materialet har lett mig in på tankar om hur boken, läsaren och läsgemenskapen hör ihop. Inom litteraturvetenskapen talar man om mottagarorienterad litteraturforskning och man fokuserar då på hur en bok uppfattas av läsaren, till skillnad från när man analyserar författaren och verket. Boken existerar inte utan läsare menar vissa och läsarens uppfattning om boken får stå i fokus. Frågan är om man i en mer och mer social läskultur nu även bör inkludera läsarens samtal med andra läsare i diskussionen om läsupplevelse. Det finns tendenser inom dagens läskultur som pekar mot att läsupplevelsen inte är fullständig förrän den är delad med andra. Sådana tendenser är exempelvis den ökade aktiviteten inom virtuella bokforum, det ökade intresset för bokcirklar i alla former och publicerandet av lästa böcker i "virtuella bokhyllor"⁵⁹. En av informanterna i denna undersökning skriver som svar på vad han eller hon värdesätter mest med sin virtuella bokcirkel: [t]illgängligheten och det sociala i att inte bara sitta med sin bok på sin kammare⁶⁰ och i *DN* skrev man 8 januari 2011 om att läsandet i och med internet och sociala medier blivit mer socialt. Artikeln heter "Global bokklubb med heta repli-

---

⁵⁹ Virtuella bokhyllor finns exempelvis på forumen *Bokhyllan* och *Goodreads*.

⁶⁰ nr 18

ker” och i den citerar man bland annat vetenskapsjournalisten Steven Johnson: ”Ingen kommer att läsa för sig själv i framtiden. Läsandet kommer att förvandlas från en privat aktivitet till en kollektiv sysselsättning, där varje enskilt stycke kan bli en språngbräda till en global konversation mellan människor.”⁶¹ Artikeln handlar framförallt om att man idag kan läsa en roman och samtidigt i realtid läsa andras åsikter på Twitter.

I *Lokaltidningen Halmstad* publicerades en artikel den 23 mars 2011 där bokcirkeln i alla former kallades ”det nya svarta”. Här intervjuas Karin Berg, som driver *Enbokcirkelföralla* och hon menar att ”[t]rycket på sidan har gått upp jättesnabbt och det startas allt fler både på nätet och i verkliga livet”.⁶² Hon tror att detta beror på den ökade tillgången på information genom sociala medier, att det genom Facebook och Twitter har blivit lättare att komma i kontakt med andra bokintresserade men hon menar också att det spelar in att bokcirkeln har fått ett bra rykte, att det inte är töntigt längre.⁶³ Av de två ovan nämnda artiklarna kan man dra slutsatsen att det sociala läsandet har ökat i och med en ökad möjlighet att mötas genom internet. Betyder det att behovet egentligen inte ökat utan det rätt och slätt handlar om tillgänglighet? Hur det än förhåller sig är det intressant att fråga sig vad detta behov av social läsning egentligen grundar sig i. Möjligtvis kan det vara så att läsaren väljer att dela med sig av vad han eller hon har läst av den enkla grund att det är givande att ventilera med likasinnade, men det kan också vara så att läsaren är i behov av någon sorts handledning. I *Att läsa litteratur* skriver Lars Beckström:

Knappast något annat är så utvecklande som litteraturläsning. För att litteraturläsandet skall ge ”optimal effekt” krävs emellertid handledning. Läsaren måste få hjälp att byta position, tänka annorlunda, se bakgrunder och sammanhang, tvingas att fundera i nya banor.⁶⁴

Flera av informanterna i denna undersökning nämner just vidgandet av vyer, och att tvingas tänka i nya banor, att se på boken man just läst på ett annat sätt då de skriver om vad de värdesätter mest med bokcirkeln.⁶⁵ Någon skriver att det mest värdefulla med bokcirkeln är det aktiva läsandet och ”möjligheten att tränga på djupet i en bok”, en annan om en vilja att genom skönlitteratur vidga både den yttre och inre världen.⁶⁶ Bokcirklandet kan möjligtvis ses som en slags handledning i läsandet, som hjälper läsaren att ge läsandet djup.

---

⁶¹ Gelin, M. (2011), ”Global bokklubb med heta repliker”, s. 6.

⁶² Johnsson, A. (2011), ”’De är de nya svarta’ Läsecirkeln het trend bland bokintresserad”.

⁶³ Johnsson, A. (2011).

⁶⁴ Bäckström, L. (1995), *Att läsa litteratur*, s. 132.

⁶⁵ Se exempelvis nr 4 och nr 10.

⁶⁶ nr 3 och nr 32

I genomgången av materialet har jag stött på en mängd tankar kring socialt läsande och flertalet av de andra begrepp som är återkommande i mitt material, såsom läsgemenskap, kan kopplas till just detta begrepp.

Jag väljer att se *det sociala läsandet* som denna undersöknings kärnkategori därför att begreppet bäst förklarar ett övergripande fenomen gällande en föreställning om ett allmänt ökat intresse för att dela med sig av sitt läsande. Jag ser *läsgemenskap* som en underkategori som bäst förklarar det sociala läsandet i specifik mening, inom de virtuella bokcirkelarna. För att sammanfatta referenser till böcker och andra kulturyttringar, samt reflektioner kopplade till det egna livet inkluderar jag begreppet i kategorin läsgemenskap. Vad gäller läsandet har jag fått in svar om hur bokcirkelmedlemmarna förbereder sig inför bokcirkelmötet under läsandets gång och här står ordet reflektion i centrum, men eftersom ingen av informanterna har utvecklat sina svar om synen på reflektion har jag inte valt att använda mig av reflektion som en kategori. Det som står klart är dock att möjligheten till reflektion är viktig för medlemmarna i en bokcirkel. I frågan om vad som är positivt med att samtala på nätet står ord som frihet, oberoende och tillgänglighet i fokus och jag har därför valt att kalla en kategori för *virtuell frihet*. Återkommande i diskussionen om det positiva med den virtuella gemenskapen var också ordet *anonymitet*. Även anonymitet blir en kategori i denna undersökning. Läsgemenskap, virtuell frihet och anonymitet kommer, enligt Glasers rekommenderade arbetsätt för grundad teori, att diskuteras utifrån kärnkategorin det sociala läsandet.

Den selektiva fasen

Under den selektiva fasen sorterade jag minnesanteckningar och material för att få fram de uppgifter som handlade om just det sociala läsandet, läsgemenskap, virtuell frihet och anonymitet. Jag försökte finna det som länkade begreppen samman och formulerade följande hypoteser:

- ✓ Föreställningen om ett ökat intresse för social läsning på internet hör starkt samman med en ökad möjlighet att komma i kontakt med likasinnade och därmed en ökad möjlighet att läsa tillsammans.
- ✓ Ett ökat intresse för social läsning innebär ett ökat intresse för virtuella bokcirkel.
- ✓ Medlemmarna i en virtuell bokcirkel ser sig själva som likasinnade i och med sitt läsintresse och värdesätter den gemenskap det innebär att samtala om det de har gemensamt.

- ✓ Medlemmarna i en virtuell bokcirkel är mer sociala på nätet än IRL.
- ✓ Läsgemenskapen skapas av det gemensamma intresset, tillgänglighet och regelbundenhet.
- ✓ Läsgemenskapen sträcker sig utanför själva bokcirkeln i form av bland annat gästböckerna inom *Bokcirklar.se* och bokbloggar.
- ✓ Möjligheten till anonymitet påverkar inte läsgemenskapen.
- ✓ Den virtuella friheten innebär att man kan mötas oberoende av tid och rum.
- ✓ Virtuella samtal möjliggör anonymitet.
- ✓ Anonymiteten bidrar samtidigt till virtuell frihet.

En jämförelse av bloggbokcirkeln och chattbokcirkeln

Att diskutera en bok inom en bloggbokcirkel innebär att man kan kommentera boken och vad de andra skriver när man vill. Det innebär också att man kan skriva långa stycken i taget till skillnad mot en chattbokcirkel som ofta kräver att man skriver en mening åt gången. En av dem som svarat på enkäten, har kryssat i att han eller hon är med i en twittercirkel, och att delta i en sådan skulle jag jämföra med att delta i en chattbokcirkel, då de sker i realtid och man skriver max 140 tecken. På frågan om hur länge samtalet om varje bok pågår i en bloggbokcirkel svarade de flesta en månad. Någon svarade dock kortare, cirka 3-4 dagar, en svarade "[f]rån några dagar till flera år. Ibland återupptas en diskussion efter ett års tystnad när någon annan läst boken ifråga"⁶⁷, en annan "[s]å länge man vill."

De som är medlemmar i en chattbokcirkel svarade att de träffas under en timme, någon enstaka svarade två timmar. Tiden är alltså en stor skillnad, i jämförelsen av bokcirklar som möts i chattforum respektive bloggforum, men också längden på inläggen. Någon av informanterna som är med i både chattbokcirkel och bloggbokcirkel menar att det i chatten går för fort och att man i bloggen kan skriva längre tankar, vackrare tankar som kanske är mer genomtänkta.⁶⁸

---

⁶⁷ nr 23

⁶⁸ nr 32

I en artikel om virtuella bokcirklar för collegestudenter skriver Melissa Burges om skillnader mellan chatt och ”discussionboard” som är ett asynkront diskussionsmedel för studenterna. Hon menar att chatten är jämförbar med diskussioner IRL och att: ”... synchronous form of communication allows for smooth flow of ideas and thoughts pertaining to the assigned reading.”⁶⁹ Den största fördelen med ett asynkront diskussionsmedel är att det tillåter betänketid, skriver hon. Fördelen med att samtala asynkront är att man har mer betänketid och kan formulera sig bättre. Hon menar dock att studenterna har värdefulla och givande diskussioner även då de samtalar i realtid, man behöver inte alltid betänketid för att klara av att tänka kritiskt.

Do not make the mistake however, of presupposing that critical thinking is only evidenced on discussion boards where students have more time to deeply consider what is being asked of them. Chat sessions can also foster higher-order thinking.⁷⁰

Samtalet i de virtuella bokcirklar jag undersökt är helt frivilliga och det finns inga krav på att medlemmarna ska lära sig något eller komma fram till smarta analyser av böckerna. Det Burges skriver kan ändå jämföras med hur informanterna svarat på frågor om fördelar och nackdelar med att samtalet sker virtuellt. Flertalet av dem som är med i en bloggbokcirkel menar att en av fördelarna är att man har tid att tänka innan man formulerar sig. ”Man kan samla tankarna mer”⁷¹ skriver någon, en annan: ”Diskussionerna blir mer eftertänksamma.”⁷² Även en av dem som är medlem i en chattbokcirkel svarar: ”Man reflekterar över vad de andra säger på ett hel annat sätt (jämfört med IRL) – man hinner tänka efter och man måste fokusera sina frågor och svar så det inte blir rörigt.”⁷³ I jämförelsen med ett samtal ansikte mot ansikte, menar någon att en skillnad är att det man skriver sparas och finns kvar. ”Kommunikation i skrift, publicerad virtuellt, sparas och finns kvar, vilket är en anledning till eftertanke innan man skriver.”⁷⁴

Negativt med en bloggbokcirkel kan vara att samtalet inte flyter på. En kommentar eller fråga kanske inte besvaras på ett par dagar eller ännu längre beroende på hur ofta medlemmarna loggar in. ”Ibland kan det kännas som att diskussionerna står helt stilla när det inte kommit något inlägg på länge, vilket kan vara frustrerande.”⁷⁵ Ett aktivt deltagande anses viktigt. Fler av dem som deltar i asynkrona bokcirklar nämner detta jämfört med dem som är med i synkrona bokcirklar. En deltagare i en bloggbokcirkel uttalar:

---

⁶⁹ Burges, M. (2006), ”Using Virtual Literature Circles in College Reading”, s. 1.

⁷⁰ Burges, M. (2006), s. 1.

⁷¹ nr 1

⁷² nr 7

⁷³ nr 3

⁷⁴ nr 10

⁷⁵ nr 10

Om alla inte deltar aktivt är det lätt att gå miste om information. Härom månaden var det exempelvis en person som gjorde en kommentar som jag tyckte var intressant, jag kommenterade och ställde en följdfråga, men har ännu inte fått svar.⁷⁶

En annan skillnad är att det i en chattbokcirkel är vanligare med *emoticons*⁷⁷, det vill säga ”kombinationer av symboler som används för att förmedla information som går utanför det man yttrar i ord”.⁷⁸ Ett annat ord för *emoticons* är *smileys* och i chattforumet som används inom *Bokcirklar.se* finns olika typer av smileyfigurer tillgängliga att klicka på, i andra fall använder man sig av kombinationer av tecken såsom ;-) som betyder ungefär blinkning.⁷⁹ I båda fallen används de för att förmedla något som inte syns i texten, såsom ironi. Någon av informanterna skriver: ”Det är svårt att få fram vad man menar i en chatt. Inläggen där blir av praktiska skäl korta och det går snabbt.”⁸⁰ Anledningen till att smileys inte förekommer lika mycket i de asynkrona bokcirkelarna kan bero på att samtalet där kan ta sin tid. Om man har tid att formulera sig genomtänkt är risken för missförstånd inte lika stor. Det betyder dock inte att missförstånd inte förekommer i en bloggbookcirkel. En av informanterna skriver att ”[en] generell svårighet med text är ju ... att det som skrivs ibland uppfattas som elakare än vad som menas, eftersom man förlorar det hjälpmedel som röst och kroppsspråk innebär.”⁸¹ I den asynkrona bokcirkel som jag studerat närmre förekommer dock ofta *fniss*⁸², som kan ses som en typ av ljudhärmande ord, för att förmedla att man fnissar, det vill säga är skämtsamt och inte menar blodigt allvar.

Chattbokcirkeln innebär också ett samtal som i högre grad är multidimensionellt än i bloggbookcirkeln. Med multidimensionellt menas att det i en chatt ofta pågår flera samtal samtidigt på grund av att deltagarna kommunicerar snabbt, det finns ingen egentlig turtagning utan alla yttranden publiceras helt enkelt i den ordning de kommer in.⁸³ Vissa påståenden kanske inte får någon respons överhuvudtaget och ibland diskuteras två eller flera olika teman av olika personer. Om detta skriver en av mina informanter: ”Lite svårt med sammanhanget när man ”chattar”. Rörigt eftersom inläggen kan komma i oordning.”⁸⁴ Han eller hon menar också att det blir lite svårt att följa ett resonemang eftersom flera dialoger pågår samtidigt, vilket bekräftas av en annan person som deltar i chattbokcirkel via Facebook: ”det kan bli så många inlägg samtidigt så man inte vet vem som svarar på vem och att man inte hinner läsa allt.”⁸⁵ Någon annan skriver att det är negativt

---

⁷⁶ nr 2

⁷⁷ Ordet är en kombination av emotive+icon.

⁷⁸ Dahlgren, P. (2002), *Internet, medier och kommunikation*, s. 97.

⁷⁹ Dahlgren, P. (2002), s. 97.

⁸⁰ nr 28

⁸¹ nr 18

⁸² Se samtliga av ”Boktokarnas” diskussioner.

⁸³ Dahlgren, P. (2002), s. 99ff.

⁸⁴ nr 31

⁸⁵ nr 36

att man ibland inte hinner skriva allt. ”För alla pratar samtidigt och det blir lätt att ens kommentar hamnar i skuggan när något annat tas upp.”⁸⁶ Vissa menar att det går alldeles för fort i en chatt: ”När jag väl skickat mitt inlägg är risken stor att de andra för länge sedan har lämnat det ämne jag kommenterar.”⁸⁷

Lite senare i undersökningen kommer jag att diskutera begreppet läsgemenskap. Förutsättningarna för en gemenskap på nätet kan se olika ut beroende av olika kommunikationssystem, det vill säga om man möts i ett asynkront eller synkront forum. Jag har i min undersökning fått känslan av att deltagarna i en blogg-bokcirkel har starkare gemenskap eftersom diskussionen i dessa pågår regelbundet, man kan när som helst gå in på forumet och skriva något. I en chattbokcirkel ses man en timme, en gång i månaden ungefär. Deltagarna i chattbokcirkel inom *Bokcirklar.se* och *Enbokcirkelföralla* skapar istället gemenskapen inom forumet, utanför själva bokcirkeln. Inom *Bokcirklar.se* har man en läshörna, man kan skaffa läsvänner och skriva i varandras läsdagböcker. Det är genom att vara aktiv inom forumet som man blir en del av gemenskapen. I *Enbokcirkelföralla* skapas gemenskapen, utöver mötet i bokcirkelarna, aktivitet på Facebook och genom att följa varandras bloggar. *Enbokcirkelföralla* fungerar som en blogg i sig och Karin Berg uppdaterar varje dag. Min uppfattning är att det är många som följer denna blogg, men att det inte behöver betyda att man deltar i de bokcirkel som arrangeras via sidan.

Om förutsättningarna för en virtuell gemenskap skriver Mia Löwheim i ”Nätet – en plats för nya gemenskaper” som är en del av *Internet, medier och kommunikation*. Hon menar att det finns fyra aspekter som skiljer olika kommunikationssystem åt. En betydelsefull sådan är *tidsaspekten* och i diskussionen om synkron och asynkron kommunikation är det, som jag tidigare nämnt, längden på boksamtalen som är den mest uppenbara skillnaden. Löwheim nämner också fördröjningen inom asynkrona kommunikationssystem.⁸⁸ De tre övriga aspekter som Löwheim nämner, utöver tidsaspekten, är möjligheten att *forma interaktionen*, möjligheten att *kontrollera interaktionen* samt nätverkets *storlek och syfte*.⁸⁹ Båda typerna av kommunikationssystem som jag diskuterat i detta stycke är redan formade efter intresse då man enbart deltar om man är intresserad av boksamtal och automatiskt kontrollerade i och med att man inte kan delta i bokcirkelarna om man inte är medlem i det forum där diskussionen sker. Undantag angående medlemskap är dock *Enbokcirkelföralla* som inte kräver något medlemskap, det räcker att man anmäler sig till de böcker man vill bokcirkla om på sidan. Syftet är detsamma i både asynkrona och synkrona bokcirkel, tanken är givetvis att man ska diskutera boken, men i en asynkron bokcirkel tillåts utsvävningar i större grad då man inte

---

⁸⁶ nr 33

⁸⁷ nr 34

⁸⁸ Dahlgren, P. (2002), s. 155.

⁸⁹ Dahlgren, P. (2002), s. 156.

är beroende av tiden. Medlemsantalet i bokcirkelarna skiljer sig åt enligt enkätsvar, men jag kan inte se någon skillnad mellan chattbokcirkel och bloggbookcirkel vad gäller storleken. Den största bokcirkeln är *Bokcirkelonline* med 140 medlemmar, men de av mina informanter som deltar här menar att det sällan är mer än 10-20 aktiva i diskussionen. Någon skriver: ”Uppskattningsvis ett tjugotal är aktiva i diskussionerna, med en hård kärna på ungefär fem stycken, som står för merparten av diskussionen varje månad.”⁹⁰ Möjligtvis är det endel som läser vad andra har skrivit, man kan inom forumet på *Bokcirkelonline* se hur många gånger en diskussionstråd visats och det är ofta över 200 gånger.

Hur är samtalet konstruerat?

I de bokcirkel där det finns en moderator inleds samtalet av denne. ”Moderatorn lägger ut kort info om boken och några länkar till recensioner där man kan läsa mer om boken.”⁹¹ Någon av informanterna skriver: ”[v]i hälsar och en samtalsledare styr”⁹², en annan ”samtalsledare finns, och den styr både inledning och det fortsatta samtalet.”⁹³ Moderatoren är i flera fall redaktören för sidan.⁹⁴ En av dem som fyllt i enkäten skriver: ”Ja, vi är tre redaktörer som turas om att hålla i samtalet. Det är vi som inleder med ett presentera boken och lite tankar och ramar för diskussion och det är vi som sammanfattar vid avslut.”⁹⁵ I andra fall är det den person som rekommenderat/nominerat boken som inleder samtalet. En av informanterna svarar på frågan om hur samtalet inleds: ”Det ska nog vara den som nominerat boken som ska inleda diskussionen, men det är olika. Det är fritt att samtala och ingen är samtalsledare.”⁹⁶ I vissa fall är det inte alls förutbestämt vem som inleder utan ”[m]an lägger upp en kommentar när man läst eller läser och har någonting att ta upp i gruppen”⁹⁷ eller så gäller ”[f]örst till kvarn, den som läst ut boken brukar lägga in en kommentar.”⁹⁸

I de fyra boksamtalen som analyserats inom bokcirkeln ”Boktokarna” inleds samtalen med två moment: om och hur medlemmarna fått tag på boken samt allmänna åsikter om boken. Även här förväntas den som valt boken inleda samtalet. Vid ett tillfälle skriver B: ”Hej alla! Jag avvaktar... Tänkte D vill inleda eftersom det är ”hans” val. Har han inte haft något inlägg ikväll... så sätter jag igång!”⁹⁹ För

---

⁹⁰ nr 10

⁹¹ nr 10

⁹² nr 31

⁹³ nr 3

⁹⁴ Exempelvis Nina Frid, *Bokcirkel.se* och Karin Berg, *Enbokcirkelföralla*.

⁹⁵ nr 29

⁹⁶ nr 9

⁹⁷ nr 2

⁹⁸ nr 6

⁹⁹ B 2011-01-30.

en biblioteks- och informationsvetenskapsstuderande kan det vara intressant att nämna att biblioteket nämns i samtliga diskussioner av de fyra som jag studerat. I ett flertal inlägg kan man läsa att en eller flera av medlemmarna varit och letat på sitt lokala bibliotek eller står i kö på sitt lokala bibliotek. ”Jag var ner på biblioteket häromdagen för att låna ”Utrensning” men det stod 11 (!) i kö före mig. Bibliotekarien trodde att det skulle gå fort för de har tydligen många exemplar men får se om jag hinner få den.”¹⁰⁰

I chattbokcirkelarna inom *Bokcirklar.se* inleds samtalet av moderatorn. I de två samtal jag deltagit i leddes diskussionen av Nina Frid, inledningsvis med frågor om vad vi tyckte om boken eller en inledande diskussionsfråga. Genom kommentarer och frågor utvecklas en dialog. I en chattbokcirkel avslutas samtalet då tiden är slut: ”när tiden tar slut så tackar man deltagarna.”¹⁰¹ Inom *Bokcirklar.se* avslutar man ibland med att välja en smiley som bäst symboliserar hur man betygsätter boken. I en bloggbokcirkel är det vanligare att tidsperioden för samtalet inte är förutbestämd. Samtalet ”dör ut av sig själv, ämnet är liksom uttömt.”¹⁰² Man avslutar ”[n]är diskussionen börjar bli gammal” skriver någon.¹⁰³ Inom *Bokcirkelonline* sker övergången till nästa bok naturligt eftersom de inom detta forum har nytt tema varje månad. En av deltagarna i denna bokcirkel skriver: ”När de som läst boken har lämnat sina kommentarer och månaden närmar sig sitt slut, flyttas diskussionen över till nästa månads bok.”¹⁰⁴

Det sociala läsandet

Det sociala läsandet är ett uttryck som jag i denna undersökning väljer att skilja från begreppet läsgemenskap. Jag väljer att kalla det socialt läsande för att jag menar att det bättre uttrycker ett fenomen som är starkt kopplat till sociala medier, den digitala boken och de bokcirkelforum jag studerat. Det sociala läsandet innebär också ett läsande som är socialt under tiden man läser, som inte inte enbart innefattar en diskussion efter att boken är utläst. På frågan om hur *Bokcirklar.se* förändrats sedan den startade upp 2007 svarar Nina Frid:

Om jag kan se någon förändring så är det kanske att det tidigare var vanligt att man först läste (hela) boken och sedan skrev något sammanfattande eller cirklade. Idag är det vanligare att man skriver kontinuerligt i läsdagboken under tiden man läser boken, får kommentarer, och sedan återkommer när man läst ett stycke till osv. Att hela läsprocessen är social också, inte endast att samtalet med andra läsare tar vid när boken tar slut.¹⁰⁵

---

¹⁰⁰ E, 2011-01-14.

¹⁰¹ nr 15

¹⁰² nr 7

¹⁰³ nr 35

¹⁰⁴ nr 10

¹⁰⁵ Nina Frid, 2011-04-06.

Jag nämnde i kapitlet ”Den öppna fasen” två artiklar, en från *DN* och en från *Lokal tidningen Halmstad*, som 2011 tagit upp ämnet om det ökade intresset för socialt läsande. Den förstnämnda fokuserar på sociala medier och den andra nämner sociala medier som en anledning till det ökade intresset för exempelvis virtuella bokcirklar. Ett annat exempel på socialt läsande är möjligheten att kommentera e-boken man läser så att andra ser det i samma stund och att twittra om boken man läser samtidigt som man läser den. ”Att markera sina favoritstycken i en roman, dela och diskutera dem med vänner och främlingar kommer att bli vanligare i takt med att läsandet blir digitalt.”¹⁰⁶ I P4 Kultur diskuterades i januari 2011 det nya sättet att läsa: ”litteratur handlar inte längre bara om en bok, en läsare och en skön fåtölj.”¹⁰⁷ I programmet diskuterade de hur vi läser: ”allt mer på skärmar, läsplattor och i mobiler, och vi vill gärna läsa tillsammans” och de beskriver bokcirklandet som något av en folkrörelse (både IRL och på nätet).¹⁰⁸

Jag försöker, som tidigare nämnts, genom begreppet det sociala läsandet sätta bokcirkelsamtalet i detta större sammanhang. Det finns en föreställning om att bokcirklandet har ökat de senaste åren, både IRL och på internet. I april 2006 skriver en bloggare som kallar sig ”översättarhelena” om att bokcirklandet har blivit den nya nationalhobbyn: ”Det brukar ju påstås att den svenska nationalhobbyn framför alla andra är körsång. Men jag börjar undra om vi inte kan skönja början till en förändring.”¹⁰⁹ I juli 2009 sänder P4 Västmanland ett inslag om bokcirkelarna på Västerås stadsbibliotek. Bibliotekarien Anna Duvberg säger här att de har haft bokcirklar sedan 2005 men att det är först nu (2009) som bokcirkelarna blivit ”inne”. När de frågar Duvberg vad hon tror att det beror på svarar hon: ”Det kanske är ett behov som människan har, ett behov som är djupt rotat och där vi vill berätta och samtala om saker och ting.”¹¹⁰ När jag frågar Nina Frid vad hon tror att det ökade intresset för bokcirklar beror på svarar hon att hon tror att det delvis “[...] handlar om att cirkelarna syns mer och därför får man känslan av att de blivit fler, men kanske också att synligheten gör att det faktiskt ökar också. Intresset väcks av att andra delar med sig av positiva erfarenheter från bokcirklar.”¹¹¹ Hon formulerar också en tanke om att vi idag har ett behov av fördjupning:

[...] den största orsaken tror jag är en längtan efter fördjupning och en längtan efter samtal och reflekterande i ett tidspressat effektivitetssamhälle där vi förväntas hitta mening i det vi shopper. En slags protest närmast, både den långsamma läsningen och det fördjupade bokcirklandet.¹¹²

---

¹⁰⁶ Gelin, M. (2011).

¹⁰⁷ Webb sidan för SR>P4>P4 Kultur>P4 Kultur om nya sätt att läsa.

¹⁰⁸ P4 Kultur (2011).

¹⁰⁹ Översättarhelena (2006), ”Någon som börjat i läsecirkel på sistone?”.

¹¹⁰ Webb sidan för SR>P4>Lokala nyheter>Västmanland>Västerås.

¹¹¹ Nina Frid, 2011-04-06.

¹¹² Nina Frid, 2011-04-06.

Det sociala läsandet skulle, om man utgår ifrån ovanstående citat, kunna vara en reaktion på ett effektivitetssamhälle som inte tillåter reflektion. Eventuellt känns det mer befogat att lägga ner tid på att vara social om det innefattar diskussion om en bok, och kanske känns det dessutom mer befogat att lägga ner tid på läsning om man har ett mål med läsningen i form av en bokcirkelträff. Frid skriver: ”det bli mer tillåtet att ha trevligt om man samtidigt diskuterar en bok (i ett samhälle där minuterna är så värdefulla).”¹¹³ Jag skrev i inledningen till denna uppsats att frågan om huruvida det goda samtalet fortgår på internet är en inspirationsfråga till denna undersökning. Vad jag menar med detta är att jag undrar om det finns ett djup i samtal som pågår inom sociala medier exempelvis. Att Nina Frid tror att den största orsaken till det ökade intresset för bokcirkel är en längtan efter fördjupning ger en hint om att samtalen inom virtuella bokcirkel är eller kan vara fördjupade.

Är den virtuella bokcirkelmedlemmen en social person? I enkäten ställde jag frågan ”Ser du dig själv som en social person?” och gav svarsalternativen ”Ja, på nätet”, ”Ja, IRL”, ”Ja, både IRL och på nätet” eller ”Nej”. 26 av 36 svarar på denna fråga att det ser sig som en social person både IRL och på nätet. Enbart 3 personer svarar nej på frågan. Man kan genom detta dra slutsatsen att valet av att mötas på nätet inte handlar om brist på annat socialt umgänge eller om blyghet för dem som valde att svara på min enkät. Föreställningen om den asociale boknörden bekräftas alltså inte i denna undersökning. Inte heller föreställningen om att internet är ett asocialt alternativ till den ”verkliga” världen.

Det sociala läsandet använder jag, som tidigare nämnts, som ett uttryck för en tendens, medan jag använder mig av ordet läsgemenskap för att beskriva gemenskapen inom de specifika bokcirkelna som mina informanter tillhör. Läsgemenskapen existerar inom bokcirkelforum, men också inom andra boksidor och genom producerande och kommenterande av bokbloggar. Den virtuella bokcirkeln är en del av ett större nätverk som inkluderar bokcirkelforum, webbplatser med boktips, bokbloggar och så vidare. Flera av de alias som jag stött på inom *Bokcirkel.se* och *Enbokcirkelföralla* återkommer i form av bokbloggare, eller inom sidor som *Bokhyllan* och någon är skribent i en nättidskrift. Man får en känsla av att läsgemenskapen till stor del existerar över forumgränserna. Det att dela med sig av sitt läsande sker i alla fall även utanför själva bokcirkeln. Då jag frågade informanterna om hur de förbereder sig inför att diskutera en bok svarar en person att läsningen inte skiljer sig så mycket från läsning av andra böcker, ”eftersom jag också driver en bokblogg och recenserar alla böcker jag läser, har jag nytta av en noggrann läsning även utanför det här sammanhanget.”¹¹⁴ Genom att sätt den virtuella bokcirkeln i ett större sammanhang uppstår frågan om ifall det aktiva delta-

---

¹¹³ Nina Frid, 2011-04-06.

¹¹⁴ nr 18

gandet i regelrätta bloggbookcirklar och chattbookcirklar verkligen är särskilt stort jämfört med samtalet om boken på andra internetplatser. Samtalet om boken är mycket levande på internet, men jag ser det som att dessa samtal i stor del sker på bokbloggar och i andra forum som inte kallar sig bokcirklar eller inom bokcirkelforum, men i en andra former än just bokcirkelformen.

Läsgemenskap

Läsgemenskap är i denna undersökning en typ av virtuell gemenskap och detta begrepp kan diskuteras. Betyder det en gemenskap på nätet innehållandes en ”känsla av positiv samhörighet” som definitionen ser ut i *Nationalencyklopedin*?¹¹⁵ Eller används begreppet rätt och slätt som en motsats till att möta människor i det verkliga livet, oavsett om man känner gemenskap med dessa människor eller inte?¹¹⁶ Jag väljer att se på virtuell gemenskap som något som innebär samhörighet. I detta kapitel ämnar jag diskutera just läsgemenskap som en typ av virtuell gemenskap och vad läsgemenskapen innebär för samtalet i en virtuell bokcirkel.

Flera av informanterna i enkäten nämner ordet *likasinnad* i svaret på frågan om vad som är positivt med att bokcirkeln är virtuell och på frågan om vad de värdesätter mest med bokcirkeln. ”Man hittar fler likasinnade...”¹¹⁷, ”Man kan komma åt likasinnade som bor i andra änden av Sverige.”¹¹⁸ Samhörigheten verkar främst bestå i att man är en så kallad bokmal.

Innebär att vara en bokmal, att man har en liknande litterär referensram? En av informanterna skriver: ”[j]ag har en fascination för olika slags litteratur och är just nu främst intresserad av afrikansk litteratur”¹¹⁹, en annan av informanterna som är skolbiblioteksassistent beskriver sig som någon ”som tar en paus mellan barnböckerna och läser något riktigt vuxet”¹²⁰ och en tredje skriver att han eller hon läste massor som barn och ungdom och ”nu återupptagit det med stor glädje efter flera års paus för studier, småbarn m.m.”¹²¹ Huruvida informanterna i enkätundersökningen har en gemensam referensram eller inte är svårt att svara på. Man kan enklast beskriva det som att de flesta informanter förmedlar att det är en stor läsglädje som ligger bakom deras intresse för böcker.

”Boktokarnas” gemensamma referensramar menar jag främst bestå av böcker som de tidigare läst tillsammans och därefter annan litteratur som alla har läst el-

---

¹¹⁵ Webbsidan för Nationalencyklopedin>sök: gemenskap.

¹¹⁶ För vidare läsning om begreppet se exempelvis ”Nätet – en plats för nya former av gemenskaper” i antologin *Internet, medier och kommunikation*.

¹¹⁷ nr 1

¹¹⁸ nr 14

¹¹⁹ nr 2

¹²⁰ nr 12

¹²¹ nr 27

ler känner till. Jag tänker att refererandet till litteratur de tidigare läst tillsammans innebär en förstärkning av gemenskapen genom att de påminns om sin gemensamma läshistoria. Då bokcirkeln diskuterar *Utrensning* jämför en av deltagarna Sofi Oksanen med Philip Roth. ”Förhållandet mellan systrarna påminner om det mellan bröderna i Philip Roths bok vi läste i höstas. Den yngre är avundsjuk på den äldre som har allt.”¹²² När de pratar om *Göra gott* och att författaren använder sig av schabloner nämns *Boktjuven*. ”Är det inte typiskt att man måste förse ”småsnuskiga” individer med ngt nedlåtande utseeddrag? [...] Vi var ju inne på schabloner i diskussionen av *Boktjuven*. Här tycker jag nog att författaren lider av ett visst *schabloniserande*.”¹²³

Andra författare de refererar till är bland andra John Le Carré och Ernest Hemingway. Om *Utrensning* skriver någon ”Där ser jag en parallell till Le Carré vars böcker ju handlar om detta, lojalitet kontra svek.”¹²⁴ Då de diskuterar ämnet alkohol i *Göra gott*: ”[g]ör de inget annat än går på fester och vinar maximalt!”¹²⁵ skämtar någon om att denne inte alltid irriterar sig då det festas mycket i litteratur och film, och refererar till Hemingway och Humphrey Bogart som några som inte ”spottar i glaset”¹²⁶. Vid något tillfälle refererar de också till TV: ”Vi kanske ska skicka en fråga till Leif GW Persson i *Veckans Brott*?”¹²⁷

En av informanterna i enkätundersökningen använder ordet *respekt* i svaret på frågan om vad är mest värdefullt med den virtuella bokcirkeln: ”Att alla som älskar att läsa kan mötas här, alla visar varann respekt...”¹²⁸ Det verkar också som om flera känner ett ansvar inför att andra ska känna sig delaktiga och för att det ska uppstå diskussion. Jag bad informanterna klistra in ett gammalt inlägg de själva skrivit som verkar representativt och här ser man att vissa ställer många frågor för att uppmuntra till samtal. Om *Hundraåringen som klev ut genom fönstret och försvann* skriver en medlem i en bloggbookcirkel: ”Men, vad hände med Herbert Einstein? Helt plötsligt insåg jag att han måste vara död och märkte inte när det hände. Skulle någon kunna friska upp mitt minne?”¹²⁹ Samma person skriver uttryckligen: ”Jag försöker få med andra i samtalet - ställa en fråga eller kommentera någonting som sagts tidigare, samtidigt som jag bidrar med mina kommentarer.”¹³⁰ I ”Boktokarnas” diskussion om *Utrensning* skriver D: ”Det är svårt att gå djupare in på den (kompositionen) utan att avslöja för mycket om slutet.”¹³¹ Detta på grund av att två av medlemmarna ännu inte läst klart boken.

---

¹²² A 2011-01-30

¹²³ B 2010-01-09

¹²⁴ D 2011-01-31

¹²⁵ B 2009-12-30

¹²⁶ B 2009-12-30

¹²⁷ D 2011-02-14

¹²⁸ nr 9

¹²⁹ nr 2

¹³⁰ nr 2

¹³¹ D 2011-02-03

I artikeln ”Fyra former av virtuella gemenskaper” av Anna Croon och Per-Olof Ågren kan man läsa om en typ av plats ”som inte har designats för något annat ändamål än att vara en miljö där gemenskaper ska kunna utvecklas.”¹³² De skriver om denna plats som den tredje platsen, där första platsen är hemmet och andra platsen den där arbete eller studier sköts. Karakteristiska drag för en tredje plats är att den är neutral, att det inte finns någon hierarki och att alla känner sig hemma. Man ska också kunna besöka den tredje platsen när det finns behov för detta och man ska kunna gå dit ensam och väl där träffa människor man känner.

Den främsta aktiviteten är konversation. Inget indikerar en tredje plats bättre än goda, sprittande, engagerade och levande samtal. Samtalsregler finns, och de konvergerar med en demokratisk anda. Ingen tar upp utrymme på bekostnad av någon annan, samtalsämnen som inte är av allmänt intresse undviks, alla är beredda att ge sitt bidrag till samtalet, mästrand undviks, samt att man lyssnar till den som talar.¹³³

Att vara medlem i ett bokcirkelforum kan absolut liknas vid att ha en tredje plats. När jag frågade Nina Frid om hon har några förväntningar på medlemmarna svarade hon att det är som med de förväntningar hon har på människor i allmänhet, ”att man ska respektera varandra, behandla varandra väl, gärna ha olika åsikter och uppfattningar och smak men aldrig gå till personangrepp.” Hon menar att det enda hon kräver är att de ska vilja ingå i en gemenskap av läsare.

Vad består då denna läsgemenskap av? Inom en tredje plats är samtalen ”goda, engagerande och levande” skriver Croon och Ågren. Hur tycker medlemmarna i en virtuell bokcirkel att samtalen fungerar? Finns det möjligtvis en polemisk anda inom bokcirkelarna eller bekräftar medlemmarna mest varandra? Jag kommer försöka besvara dessa frågor i följande diskussion om hur läsgemenskaper påverkar samtalet.

I studien *Läsarnas nätverk – om bokläsare och internet* som gavs ut genom Litteraturvetenskapliga institutionen i Uppsala 2004 skriver Petra Söderlund om ”... människor som älskar att läsa skönlitteratur. Fokus ligger på hur internet har öppnat nya vägar för utbyte av lästips och läserfarenheter.”¹³⁴ Söderlund utgår i stor utsträckning av webbplatsen *Bokringen*, en samlingspunkt för hemsidor om böcker, boktips, författare och annat med litteraturanknytning som inte längre är aktiv, och hon uttrycker på flera ställen i studien att diskussionerna här aldrig tar fart. Hon skriver att läsning av böcker, för *Bokringens* webbplatsägare, inte verkar vara ”så mycket ett sätt att konfronteras med nya tankar och få sin världsbild vidgad som ett sätt att bekräfta och utforska det redan välkända.”¹³⁵ Hon skriver också att diskussionsforumen inte fungerar så mycket som litterära forum utan mer som

---

¹³² Croon, A. & Ågren, P.-O. (1998), ”Fyra former av virtuella gemenskaper”, stycke 6.

¹³³ Croon, A. & Ågren, P.-O. (1998), stycke 3.

¹³⁴ Söderlund, P. (2004), *Läsarnas nätverk*, s. 11.

¹³⁵ Söderlund, P. (2004), s. 109.

en plats för socialt umgänge och nätverkande. Detta bekräftas till viss del av mina informanter, då de skriver att diskussionen är rätt yttlig, att det är sällan "[d]iskussionen varken tar fart eller landar" och att "[f]olk lämnar för det mesta korta recensioner om boken vi läst".¹³⁶ Det motbevisas dock genom kommentarer om att "det brukar bli en kraftig diskussion" och att det viktigaste med en bokcirkel är att "[f]å en inblick i hur olika vi kan uppfatta böcker" samt att någon skriver att det mest intressanta är då man diskuterar "idéer, filosofier, analys av berättelsens struktur, paralleller till andra böcker, intertextualitet".¹³⁷ Jag ställde inga frågor om åsiktsstrider i enkäten, men i studien av bokcirkeln "Boktokarna" upplevde jag diskussionen som levande med meningskiljaktigheter och utbyte av idéer som vanligt förekommande. Att våga ha olika åsikter kan möjligtvis tyda på att medlemmarna har förtroende för varandra. Och förtroende är en viktig faktor för att bygga en gemenskap.

I boksamtalen inom bokcirkeln "Boktokarna" är stämningen familjär och tonen i diskussionerna växlar mellan att vara skämtsamma och allvarliga. I diskussionen om Stig Dagermans *Bränt barn* är detta extra tydligt. I en diskussion om huvudpersonen skriver A: "Bengt är i grunden ond, det tror jag Dagerman menar, och sådana har ett behov att trycka ner andra."¹³⁸ På detta får han följande respons: "Jag vill inte "käfta" med dig, men jag måste. #Smil# Att utnämna en människa till ond... nej det tänker jag då inte göra.", "Jag tror varken på onda eller goda människor. Till en viss del kanske man kan förklara Bengts onda handlingar med hans dåliga självinsikt." och "Jag tror också man ska vara försiktig med att kalla människor för onda eller goda. Det intressanta är väl vad, som får en människa att begå onda handlingar."¹³⁹ De diskuterar också Dagermans stil, huruvida de gillar den eller inte och om det stämmer att han menar att det är "finare" att älska än ung man än att älska en gammal, samt ifall *Bränt barn* är "eländesporr". Här inleds inläggen ofta med protester: "Ni får ursäktas, men nu måste jag protestera.", "Jag tolkade det inte riktigt så.", "Jag ber att få anföra min djupaste protest..." och skämtsamt "Hugg tag i hans öra igen! Skamvrån nästa!" när en av medlemmarna gör en negativ jämförelse av Dagerman och Elisabet Rydell, som skrivit en roman om heroinmissbruk.¹⁴⁰ Flera gånger under detta samtal använder medlemmarna uttrycket "smaken är delad".¹⁴¹ Alla diskussioner får en lösning, oftast genom att den som fått en protest förklarar hur han eller hon egentligen menade.

Söderlund menar att det är viktigt för gruppsammanhållningen att delge varandra personliga erfarenheter och att detta möjligtvis är mer intressant än att dis-

---

¹³⁶ nr 1, nr 6 och nr 2

¹³⁷ nr 33, nr 12 och nr 23

¹³⁸ A 2009-07-13.

¹³⁹ B, C och D, 2009-07-13 och 2009-07-14.

¹⁴⁰ B och C, 2009-07-16 och 2009-09-08.

¹⁴¹ Se exempelvis B 2009-08-10.

kutera litteraturen.¹⁴² I enkäten ställde jag frågan om ifall bokcirkelmedlemmarna ofta refererar till sitt eget liv, och de gör det, vilket jag kommer utveckla i texten om anonymitet. Personliga erfarenheter, i form av refererande till det egna livet, fungerade i de fall jag har tagit del av som ett komplement till bokdiskussionen ungefär som en parentes som inte gjorde direkta anspråk på att ta bort fokus från litteraturen. Mer om personliga erfarenheter skriver jag i kapitlet om anonymitet. Samtalet verkar dock till viss del påverkas negativt av behovet av gemenskap då medlemmarna bekräftar varandras åsikter istället för att diskutera. Detta formulerar Söderlund tydligt i följande citat: "... det är svårt att argumentera mot värderingar som inte innehåller några argument".¹⁴³ Detta bekräftar av vissa informanter i denna undersökning, bland annat genom ett tidigare i citat i detta stycke om att folk mest lämnar korta recensioner. Någon uttrycker att "[p]roblemet är väl att folk skriver vad de tyckte om boken, men glömmer att det intressanta är att diskutera vad andra tycker" och menar också att personliga referenser inte känns så bra av anledningen att det inte känns så bra när diskussionen inte följs upp.¹⁴⁴ En annan skriver: "... diskussioner där man diskuterar något så abstrakt som läsoplevelser tycks inte bli så djupa virtuellt."¹⁴⁵

Åsikterna angående hur diskussionen fungerar skiljer sig som sagt åt hos informanterna i min undersökning. Vissa menar att diskussionen fungerar mycket bra, andra att den inte riktigt kommer igång, och i de fallen där diskussionen om boken inte kommer igång, beror de på att medlemmarna enbart recenserar boken och inte uppmuntrar till diskussion.

Virtuell frihet

Återkommande i artiklar om virtuella bokcirkel och i svaren från mina informanter är orden oberoende och tillgänglighet. Jag har valt att kalla det just virtuell frihet därför att majoriteten av medlemmarna i en virtuell bokcirkel verkar se det just som en frihet att samtala genom att skriva och att kunna göra det vid köksbordet eller i sängen i sin hemmiljö, i de asynkrona bokcirkelarna även oberoende av tid på dygnet. Ett typiskt svar på frågan om vad som är positivt med att bokcirkeln är virtuell lyder som följer:

Att man kan vara så flexibel. Man är fri att välja varje månad om man har tid eller lust att vara med och cirkla om den aktuella boken. Man är oberoende av dag, klockslag, plats – internetuppkoppling och dator är enda kravet för att komma åt diskussionen. Människor från olika delar av världen kan samlas virtuellt runt ett gemensamt intresse.¹⁴⁶

---

¹⁴² Söderlund, P. (2004), s. 112.

¹⁴³ Söderlund, P. (2004), s. 112.

¹⁴⁴ nr 6

¹⁴⁵ nr 6

¹⁴⁶ nr 10

Tillgängligheten är något som Karin Berg, som driver *Enbokcirkelföralla*, också anser vara viktigt. I bloggen ”Kulturbloggen” skriver hon att det är synd att många idag inte har tid att läsa. ”Och när man väl har tid att läsa en bok, så finns inte tiden att reflektera sina tankar med andra. Då vill jag göra det enklare. Och enklare blir det med nätet för det har vi tillgång till dygnet runt.”¹⁴⁷ Tillgängligheten möjliggör gemenskap. Någon skriver att det mest positiva med att samtala på nätet är att man kan prata med sådana som har samma intresse som man själv och att man ”kan vara hemma och ändå umgås.”¹⁴⁸

Ett tydligt exempel på det geografiska oberoendet är att man som utlands-svensk kan delta i bokdiskussioner på nätet och på så vis hålla sig uppdaterad om vad folk läser i Sverige. En av mina informanter (som bor i ett annat land) skriver: ”[...] försöker läsa på svenska så mycket det går och jag tycker det är mycket intressant att vara uppdaterad över vad som läses eller vad man bör läsa just nu i Sverige.”¹⁴⁹ Ett exempel på hur denna person blev uppdaterad i kulturdebatten i Sverige var då han eller hon läst Björn Ranelid: ”... jag hade läst *Synden* av Björn Ranelid och jag tyckte att han skrev poetiskt och vackert. Sen blev det en lång diskussion bland de andra medlemmarna om Björn Ranelid som verkar vara en kontroversiell person i Sverige, men som jag inte visste något om.”¹⁵⁰

Friheten innebär också att man, i alla fall i en asynkron bokcirkel, kan ”säga vad man vill när man vill utan att prata i munnen på någon annan”¹⁵¹ och att det är enklare att säga vad man tycker om man är blyg: ”[j]ag har alltid tyckt om att skriva och vågar inte öppna munnen inför fler än tio personer på en gång.”¹⁵² Att människor, trots avstånd, har möjlighet att komma i kontakt med likasinnade är uppenbarligen en av de stora fördelarna med internet. En av informanterna menar att det positiva med att bokcirkeln är virtuell är att ”[m]an kan göra inlägg när som helst, träffar på människor man annars inte skulle träffa – stor geografisk spridning och – gissar jag – åldersmässig skillnad.”¹⁵³ Löwheim kallar den dator-medierade kommunikationen ”[e]tt sammanhang utanför tid och rum”.¹⁵⁴ Hon menar att internet inte bara möjliggör mötet mellan personer med stort geografiskt avstånd, utan de rumsliga gränserna innebär också en frihet från fördomar.

---

¹⁴⁷ Kulturbloggen (2010), ”Bokcirkla på nätet är kul och enkelt”.

¹⁴⁸ nr 15

¹⁴⁹ nr 35

¹⁵⁰ nr 35

¹⁵¹ nr 16

¹⁵² nr 20

¹⁵³ nr 22

¹⁵⁴ Dahlgren, P. (2002), s. 147.

Uppluckringen av såväl tids- och rumsliga gränser som gränser skapade genom fördomar om ras, kön, etnicitet, ålder och utseende, kan underlätta för människor att mötas och skapa nära relationer med människor de annars inte skulle ha närmat sig, och kanske även för en demokratisk dialog där människor i större utsträckning bedöms efter sina åsikter och sin kompetens än efter sin sociala tillhörighet.¹⁵⁵

I det verkliga livet kan utanförskap ibland uppstå då man känner att man inte är på samma nivå som dem man samtalar med. Det kan handla utbildningsnivå, språkförbistringar, jargong och annat. Den virtuella friheten kan motverka sådant utanförskap genom uppluckring av gränser skapade genom fördomar men också genom att det inte blir lika tydligt om man inte ”hängar med i svängarna”. En av informanterna skriver: ”Om någon slänger sig med svår terminologi blir man inte utanför eftersom man kan läsa om vad de skrivit. Samtalet finns kvar.”¹⁵⁶

Det är förstås inte enbart positivt att umgås virtuellt. Samma person som skriver att det är positivt att man kan möta fantastiska människor från andra platser skriver också att det negativa är att ”man oftast sitter ensam framför en dator.”¹⁵⁷ Är det vanligt att virtuella bokcirkeldeltagare också är med i en bokcirkel som träffas IRL? Detta frågade jag om i enkäten och 14 personer av 36 svarade att det hade varit eller är med i en bokcirkel även IRL. En av dessa svarade att det sker via *Enbokcirkelföralla*.¹⁵⁸ 13 personer svarade nej och 9 personer lämnade fältet tomt vilket eventuellt också betyder nej.¹⁵⁹ En person skriver: ”Har varit på enstaka träffar för fysiska bokcirklar, men får inte tiden att räkna till för att hinna vara med i en sådan. När man är med i en virtuell bokcirkel kan man vara mycket mer flexibel”¹⁶⁰

Den virtuella friheten innebär också möjligheten att vara anonym och att visa den man vill vara eller, eller den man verkligen är. Detta ger jag exempel på i nästa kapitel.

Anonymitet

Att inte behöva avslöja så mycket om sig själv och därmed undvika fördomar är något som många i undersökningen anser vara positivt med att samtala virtuellt. En av informanterna menar att hon trivs med att inte behöva avslöja sin ålder och att det är en fördel att hon nu kan ”segla fram och tillbaka i tiden”¹⁶¹:

---

¹⁵⁵ Dahlgren, P. (2002), s. 149f.

¹⁵⁶ nr 7

¹⁵⁷ nr 17

¹⁵⁸ nr 13

¹⁵⁹ Av de som svarade nej, svarade 3 personer ”nej, tyvärr” (nr 16, nr 27 och nr 30)

¹⁶⁰ nr 10

¹⁶¹ nr 22

Känns bra att vara anonym – om jag berättar att jag är en 53 årig kvinna som bor på en gård med djur och är uppväxt på landet och jobbar som trädgårdsarbetare- då tror jag att andra skulle placera mig i ett fack som skulle överskugga vad jag har att säga om böckerna.¹⁶²

Hon skriver också att hon tror att hennes åsikter oftare skulle tolkas som pekpinnar om de andra var medvetna om hennes ålder och livserfarenhet. Man kan fråga sig om läsgemenskapen är helt oberoende av personlig information. Är gemenskapen lika stark även om man enbart är insatt i varandras läsning och läshistorik? Någon skriver att det viktiga inte är fakta om medlemmarna: ”... i den virtuella bokcirkeln förenas vi kring ett gemensamt intresse - böcker och läsning - och det är vad jag tycker är intressant att lyfta fram. Att få vara anonym tycker jag är ett plus.”¹⁶³

”Det är inget hinder för någon om man är blyg...”¹⁶⁴ skriver någon annan och detta är också något som Jorunn Bergkvist tar upp i vår mejlkonversation. Hon tror att ett virtuellt forum kan spela stor roll för någon som är blyg och inte alltid kommer till tals i andra sammanhang. Bergkvist menar att man inom ett virtuellt forum suddar ut sådana barriärer man måste tampas med då man i andra sammanhang försöker föra ihop människor med ett gemensamt intresse, såsom tid och plats exempelvis.

istället kan människor i hela landet och hela världen delta, och de kan göra det när de själva upplever att de har tid till det. Att det finns möjlighet att själv bestämma hur anonym man ska vara tycker jag mestadels är positivt, vissa av medlemmarna använder sina riktiga namn, bostadsort och har foton på sig själva upplagda, men majoriteten väljer att vara mer anonyma.¹⁶⁵

Det verkar som om medlemmarna inte tycker att anonymiteten påverkar läsgemenskapen negativt. De menar snarare att det är härligt med en gemenskap där man kan vara befriad från fördomar om ens person.¹⁶⁶ Det är vissa som genom enkäten har berättat att de har fått vänner genom bokcirkelforumen trots anonymiteten. Någon skriver om det positiva med att andra kan lära känna en ”som man är”.

Jag är anonym på *Bokcirklar.se*, bara för några få har jag berättat vad jag heter. Genom bokcirklar har jag skapat en figur och en annan sida av mig själv som jag även utvecklat till en blogg, där jag också är anonym. Jag ville inte gå ut med vem jag var i början, och det gjorde inte så många andra heller, på så sätt lärde de känna mig som jag var och tvärtom. Jag har fått fantastiska vänner via sidan.¹⁶⁷

---

¹⁶² nr 22

¹⁶³ nr 10

¹⁶⁴ nr 14

¹⁶⁵ Jorunn Bergkvist 2011-02-27.

¹⁶⁶ Se exempelvis nr 32

¹⁶⁷ nr 33

Jag tolkar det som att personen menar att namn, jobbtitlar och kön kan vara ett hinder i mötet med andra människor. Det verkar också som att han eller hon genom *Bokcirklar.se* har känt sig fri att visa en ny sida av sig själv, och efter hand avslöjat mer för dem som det uppstått vänskap med.

Någon enstaka ser på anonymiteten som negativ. ”Att du inte alltid vet vem du talar till”¹⁶⁸ svarar en person på frågan om vad som är negativt med att samtal på nätet. Någon annan menar att det negativa med virtuella samtal är att ironin kan vara svår att utläsa och detta är något som återkommer i svaren hos endel andra informanter. Någon menar att det är påfrestande att inte höra nyanser i det som skrivs. ”Jag känner inte dem som är med i cirkeln. Jag vet inte om de är dödligt allvarliga eller har humor kring sina inlägg.”¹⁶⁹ Detta kommenterar C i ”Boktokarna” efter att hon missuppfattat något som B skrivit som ett skämt:

Det är inte så lätt att skilja allvar från skämt när man kommunicerar i cyberrymden. Men du (B) brukar vara duktig på det. Du förtydligar dina inlägg på ett föredömligt (sätt) med hjälp av små utrop (Hahaha...!!!hoho...Snyyft...!!etc.)¹⁷⁰

Ingen har i enkätundersökningen nämnt att de upplevt bristande moral. Med bristande moral menar jag att man betar sig otrevligt eller skriver om saker som kan upplevas stötande. En person skriver att moralen kan sjunka om man inte har personen framför sig, men fortsätter meningen med ”... men jag har aldrig upplevt något sådant i samband med bokcirklar på nätet.”¹⁷¹

I enkäten ställde jag frågan om ifall man i bokcirkeln refererar till sitt eget liv. Detta svarar en hel del att de gör. Någon skriver: ”Ja, ganska ofta. Särskilt ens egna erfarenheter av saker. Ofta kan man ju i alla fall referera till samhället och hur boken ställer sig kritisk mot det. Men ofta kan man ju minnas när man varit med om liknande situationer.”¹⁷² I ”Boktokarnas” diskussion om *Utrensning* skriver C: ”Tänkte hela tiden på min första resa till Estland 1993. Så många starka intryck. När jag kom hem gick jag runt i trädgården och grät...”¹⁷³ Det händer också i ”Boktokarnas” boksamtal att de diskuterar annat än böckerna, såsom när-synthet eller dialekter. B skriver någonstans att han eller hon inte har någon dialekt men är ”ganska bra på att härma dialekter, typ malmöitiska, lundensiska, trelleborgsdialekt, Jönköpings- m.m.”¹⁷⁴ Att medlemmarna delar med sig av sina egna liv tänker jag bidrar till gemenskapen. Det kanske inte spelar någon roll om man inte vet vad personen heter, hur gammal han eller hon är och så vidare om man känner till ungefär hur personen förhåller sig till saker och ting samt har tagit del

---

¹⁶⁸ nr 19

¹⁶⁹ nr 12

¹⁷⁰ C 2009-12-30

¹⁷¹ nr 14

¹⁷² nr 33

¹⁷³ C 2011-01-30

¹⁷⁴ B 2011-01-31

av dennes minnen. En av informanterna som uttrycker att det är positivt att vara anonym skriver också att referande till det egna livet förekommer. Detta exemplifieras genom ett inlägg där personen tar upp sitt eget förhållande med sin far då de i bokcirkeln diskuterar boken *Skynda att älska*.

Den är väldigt välskriven utan att vara utlämnande, en sons berättelse om förhållandet mellan sig själv och sin far – rakt upp och ner i böljande minnesslingor. Vackert och kärleksfullt. Får mig att vilja försöka omvärdera en del minnen av min egna far som är borta sedan några år.¹⁷⁵

Frågan om hur anonyma medlemmarna i denna undersökning är, inom de olika bokcirkelforumen, kan delvis besvaras genom att se på hur de svarat på frågan om hur de presenterat sig själva inom forumet. De fick på denna fråga följande svarsalternativ: med bild (inte på mig själv)¹⁷⁶, med bild (på mig själv), med mitt riktiga namn, med min ålder, med var jag bor, med vad jag läser för böcker eller inget personligt överhuvudtaget. De kunde naturligtvis välja flera alternativ. Av de 36 personer som svarat meddelar 6 personer att de inte har uppgett något personligt överhuvudtaget. 5 stycken har kryssat i att de har en bild på sig själv, medan 8 personer har kryssat i att de har en bild, men att den inte föreställer dem själva. 11 personer använder sitt riktiga namn (förnamn), 10 avslöjar sin ålder, 7 vilken stad de bor i och 17 personer presenterar sig genom att de skrivit vilka böcker de gillar eller läser just nu. Någon av dem som är med i *Enbokcirkelföralla* nämner att han eller hon presenterar sig själv genom sin blogg och detta förekommer både inom *Enbokcirkelföralla* och *Bokcirklar.se*.¹⁷⁷

Den teorigenererande fasen

I slutet av den selektiva fasen formulerade jag hypoteser som jag menade beskrev de kategorier jag sorterat fram ur mitt material. Efter att ha skrivit undersökningdelen utifrån kategorierna det sociala läsandet, läsgemenskap, virtuell frihet och anonymitet prövade jag i den teorigenererande fasen hypoteserna mot denna text och formulerade undersökningens teori.

Teori

Ett ökat intresse för social läsning hör starkt samman med sociala medier samt en digital utveckling. Den teknologiska utvecklingen är en förutsättning för virtuellt socialt läsande och bland annat sociala medier såsom Facebook och Twitter har gjort det lättare för bokintresserade att komma i kontakt med varandra. Ett ökat

---

¹⁷⁵ nr 22

¹⁷⁶ Många inom *Bokcirklar.se* har en bild på en litterär karaktär eller på sitt husdjur exempelvis.

¹⁷⁷ Inom *Enbokcirkelföralla* är just nu 29 bokbloggar registrerade (23/3 2011).

intresse för social läsning innebär ett ökat intresse för virtuella bokcirkel och medlemskapet i bokcirkelforumen har ökat markant de tre senaste åren. Om det aktiva deltagandet i virtuella bokcirkel har ökat är dock tvivelaktigt. Diskussionen om boken är levande på internet, men det är svårt att avgränsa diskussioner om böcker på nätet genom användningen av termen bokcirkel. Hela forum och bloggar fungerar stundtals som en enda stor bokcirkel.

De aktiva medlemmarna i en virtuell bokcirkel ser sig själva som likasinnade i och med sitt läsintresse och värdesätter den gemenskap det innebär att samtala om det de har gemensamt. Läsgemenskapen byggs inte enbart inom bokcirkelna utan också inom bokcirkelforumen genom att läsa andras läsdagböcker eller genom att skriva i varandras gästböcker, samt genom producerandet av bokbloggar och läsandet och kommenterandet av dessa. Läsgemenskapen skapas av det gemensamma intresset, tillgänglighet och regelbundenhet. De virtuella bokcirkelmedlemmar som är informanter i denna undersökning besöker ofta den webbplats eller det forum där bokcirkeln möts. Många menar att de besöker denna plats dagligen eller i alla fall en gång i veckan. Majoriteten av de virtuella bokcirkelare som deltagit i denna undersökning uppger sig vara sociala både IRL och på nätet. Man kan därför anta att virtuella bokcirkel inte främst är ett bekvämt alternativ för den som är blyg utan en möjlighet för den sociala läsaren att samtala. Det mest positiva med en virtuell gemenskap är enligt många medlemmar möjligheten till flexibilitet. Den virtuella friheten innebär att man kan mötas oberoende av tid och rum när det gäller asynkrona bokcirkel och oberoende av rum när det gäller synkrona bokcirkel. Den virtuella friheten innebär också en möjlighet att kunna vara anonym och att kunna gömma sig bakom ett alias, att vara oberoende av gränser i form av kön, ålder och social tillhörighet. Anonymiteten stärker hos medlemmarna känslan av att kunna säga precis vad de tycker. Virtuella samtal möjliggör alltså anonymitet samtidigt som anonymiteten bidrar till virtuell frihet. Möjligheten till anonymitet verkar inte påverka läsgemenskapen, då man även om man väljer att använda sig av ett alias ändå använder en personlig ton och kanske refererar till sitt eget liv.

Tidigare forskning

I kapitlet om tidigare forskning görs en sammanfattning av forskning rörande virtuella bokcirklar, samt ett par virtuella bokforum.¹⁷⁸ Jag jämför i den mån det är möjligt med min egen undersökning och jag har delat upp forskningsöversikten i två delar; kvalitativa undersökningar och kvantitativa undersökningar. I detta kapitel finns den forskning som jag anser vara av relevans för min egen undersökning med. Undersökningar som handlar om virtuella bokcirklar och undervisning presenterar jag i ett stycke om förslag till vidare forskning.

Om traditionella bokcirklar finns det redan en hel del bra forskningsöversikter och det är därför mer relevant, både för mitt arbete och för att ämnet är nytt och utforskat, att detta kapitel ger utrymme för en forskningsöversikt av det relativt nya fenomenet virtuella bokcirklar. Jag skriver forskningsöversikt men jag utgår ifrån att det finns mer publicerat inom ämnet. Detta är det jag funnit.

Kvalitativa undersökningar

2008 skrev Jorunn Bergkvist magisteruppsatsen *”En virtuell bokcirkel blir mer en del av vardagen...” En kvalitativ studie av virtuella bokcirklar*. Hon skriver här om hur virtuella bokcirklar kan användas som resurser för bibliotek och hon använder sig av åtta informanter från *Bokcirklar.se* och åtta informanter från *En bokcirkel på nätet*.¹⁷⁹ Uppsatsen tar bland annat upp reflektioner kring virtuell gemenskap, identitetskonstruktion, tidsfaktorer, teknologiska brister och hur virtuella bokcirklar kan utvecklas. Bergkvist skriver att ”[e]tt vanligt förekommande motiv gällande varför informanterna sökt sig till en bokcirkel på Internet, har varit möjligheten att få diskutera med likasinnade”.¹⁸⁰ Vad gäller den virtuella gemen-

---

¹⁷⁸ Materialet har jag funnit i databaserna SAGE, Emerald, JSTORE, SCOPUS, Libris; DIVA, BADA, uppsatser.se och via google scholar. Termer jag använt mig av i sökningen är framförallt följande: virtuell bokcirkel, virtuell läsecirkel, online book club, virtual reading group, digital reading group, virtuell läseklubb och lesesirkel på nett.

¹⁷⁹ Numera *Bokcirkelonline*.

¹⁸⁰ Bergkvist, J. (2008), *”En virtuell bokcirkel blir mer en del av vardagen” En kvalitativ studie av virtuella bokcirklar*, s. 33.

skapen menar Bergkvist att hon har kunnat urskilja tre kategorier bland informanterna; de som upplever att bokcirkeln har en social betydelse, de som önskar att den hade det och de som säger att de inte har något behov av att den ska fylla en social funktion.¹⁸¹ Av de som tycker att den sociala aspekten försvinner när bokcirkelarna är virtuella, menar de flesta att inget går upp mot att ses ansikte mot ansikte och några nämner avsaknad av kroppsspråk och ansiktsuttryck. Detta tar Bergkvist upp som svagheter med den virtuella bokcirkeln i sin sammanfattning. Som styrkor nämner hon bland annat tillgång dygnet runt, mer tid till analys och diskussion och övervinnande av geografiska avstånd. Angående utvecklingen av de virtuella bokcirkelarna sätter hon på många sätt bibliotekarien i fokus och en del av slutsatsen i undersökningen är att man:

... genom exponering av virtuella bokcirklar på bibliotekens webbplatser och i de fysiska bibliotekslokalerna, och genom att aktiva bibliotekarier i sin yrkesroll representerar biblioteken i de virtuella bokcirkelarna, skulle både de virtuella bokcirkelarna och biblioteken få större uppmärksamhet.¹⁸²

Jag ser det som att min egen uppsats kompletterar och uppdaterar Bergkvists. Mycket har hänt på tre år. Även om min upplevelse är att aktiviteten på bokcirkelforumen inte har ökat dramatiskt så har medlemsantalet i *Bokcirklar.se* ökat från 800 medlemmar 2008 till över 3000 medlemmar 2011.¹⁸³ *Enbokcirkelföralla* som idag är ett forum med mycket aktivitet både på Facebook, Twitter och IRL fanns inte för tre år sedan. Det min egen undersökning bekräftar av det Bergkvist skriver om är framförallt svagheter och styrkor med virtuella bokcirklar, såsom styrkorna: ”övervinnande av geografiska avstånd”, ”tillgång dygnet runt”, ”bidrar till fördjupade läsupplevelser” samt ”erbjuder möjlighet till anonymitet”.¹⁸⁴ Även svagheter ”lätt för missförstånd” och ”mindre omedelbar (vid asynkron kommunikation)” bekräftas.¹⁸⁵ Ingen av mina informanter nämner vad Bergkvist benämner som ”teknologiska brister och problem”, men jag misstänker att detta då och då förekommer framförallt i chattbokcirkelarna.¹⁸⁶

I Danmark finns en gemensam portal för folkbibliotek som heter *Litteratursiden.dk* och från denna utgår en mängd virtuella bokcirklar med bibliotekarier som moderatorer. Om dessa har Gitte Balling skrivit *Virtuelle læseklubber – på vej mot bibliotek 2.0* och tillsammans med Lise Alsted Henrichsen och Laura Skouvig artikeln ”Digital reading group: renewing the librarian image”. *Virtuelle*

---

¹⁸¹ Bergkvist, J. (2008), s. 35.

¹⁸² Bergkvist, J. (2008), s. 46.

¹⁸³ Se s.28 i ”*En virtuell bokcirkel blir mer en del utav vardagen*”, samt mejsvar från Nina Frid 2011-02-21.

¹⁸⁴ Bergkvist, J. (2008), s. 42.

¹⁸⁵ Bergkvist, J. (2008), s. 42.

¹⁸⁶ Har personligen upplevt att en av medlemmarna i en chattbokcirkel inte kunde delta på grund av att själva chattforumet inte fungerade för honom.

læseklubber – på vej mot bibliotek 2.0 är en publikation från 2007 som behandlar själva idén med virtuella bokcirklar, hemsidans uppbyggnad, fördelar och nackdelar med att diskutera böcker virtuellt och bibliotekariens identitet. Projektet ”Læseklubben” på *Litteratursiden.dk* är inspirerat av Rachel van Riel som står bakom den engelska läsrörelsen ”Opening the book” och Balling skriver att man här fokuserar på en läsarorienterad litteraturförmedling.¹⁸⁷ ”Det handler ikke om at beherske forskellige analysemodeller eller om at komme frem till én korrekt tolkning, men om den enkeltes læseoplevelser forankret i et levet liv.¹⁸⁸ ”Læseklubben” fungerer på två nivåer, precis som *Bokcirklar.se*. Det finns en startside där alla kan delta fritt och mer stängda bokcirklar där man blir medlem utifrån vilken typ av litteratur man är intresserad av. Temat bestäms av bibliotekarien som leder bokcirkeln och exempel på grupper som fanns 2007 är ”Caffe Latte”, med tema samtidslitteratur, ”World of Fantasy”, ”Alverdens humor og satire” och ”Ord i Nord”, med tema kraft, natur och övertro i Norden. Det Balling kommer fram till i sin text är bland annat att det inte är några problem med att fylla bokcirkelarna med deltagare, däremot med antal medlemmar som deltar regelbundet i diskussionen. Detta kan jämföras med min diskussion om hur aktiva medlemmarna är i den virtuella bokcirkeln. Någon av de som deltar i bokcirkeln inom *Bokcirkelonline* skriver exempelvis att det ofta är en aktiv kärna på fem personer som främst står för diskussionen även om det kan vara ungefär 20 personer som deltar varje månad (av 140 medlemmar). Balling tar också upp virtuella bokcirkels funktion i förhållande till att utveckla bibliotekariens kompetens. Om detta handlar också till stor del artikeln ”Digital reading groups: renewing the librarian image”. I denna artikel kan man läsa om fördelar och nackdelar med bibliotekariestereotypen. Författarna skriver om stereotypen som något som signalerar specialiserad kunskap och expertis, men menar att bibliotekarier också bör anta den nya rollen. Genom att använda projektet ”Læseklubben” som exempel presenterar de fördelar med Web 2.0:

... digital reading groups not only force the librarian to act in a more personal way, they also turn the roles of sender and receiver upside down making room for dialogue and for the members to play the role as experts in case they have a certain knowledge.¹⁸⁹

De menar att bibliotekarier själva måste agera för att bli av med det som är negativt med stereotypen. Att bibliotekarierna själva spelar en aktiv roll i att rekonstruera den stereotypa identiteten.¹⁹⁰ ”A way to change the image of the librarian could be a new form for reading groups: digital reading groups initiated by libraries.”¹⁹¹

---

¹⁸⁷ Balling, G. (2007), s. 7.

¹⁸⁸ Balling, G. (2007), s. 7.

¹⁸⁹ Balling, G., Henrichsen, L. A. & Skouvig, L. (2008), ”Digital reading groups”, s. 63.

¹⁹⁰ Balling, G., Henrichsen, L. A. & Skouvig, L. (2008), s. 56.

¹⁹¹ Balling, G., Henrichsen, L. A. & Skouvig, L. (2008), s. 56.

Jag har inte funnit något publicerat om virtuella bokcirkel på norska. Det kan dock vara relevant att nämna *Bokelskere.no* som är det största norska bokforumet. Om denna och det ungerska forumet *Moly.hu* har Ragnar Audunson och Math Toth gjort en fallstudie och en jämförelse som en del av det norska PLACE-projektet som är ett projekt vilket undersöker bibliotekets roll som mötesplats och dess potential att bygga socialt kapital, utifrån ett mångkulturellt samhälle (fritt översatt). ”The project relates to concerns regarding social cohesion and integration, community and social capital in the multicultural and digital society.”¹⁹² Då resultatet av denna undersökning ännu inte är publicerat stannar jag här vid att nämna att forskning pågår.

Om ett specifikt amerikanskt bokforum och deras bokcirkel har bibliotekarien Barbara Fister skrivit artikeln ”Reading as a Contact Sport – Online Book Groups and the social dimension of reading” som publicerades 2005. Artikeln undersöker forumet *the For Mystery Addicts group* (4MA) och dess sociala dimensioner. Hon skriver att detta varken är den största eller äldsta ”online mystery discussion group”, men att det absolut är en av de mest aktiva ”... with more than six hundred members who together post between fifteen hundred and three thousand message a month.”¹⁹³ Undersökningen sker genom intervjuer med medlemmar i detta forum och Fister fokuserar på vilken roll läsande spelar i deras liv, hur utbyte av erfarenheter berikar läsoplevelsen och vilken roll forumet spelar i medlemmarnas liv. Värme och vänlighet är ord som återkommer och en av de intervjuade uttrycker sig som följer:

People respect each other’s opinions but go way beyond that and support each other. True friendship have bloomed. Lots of small and not so small gestures have happened – books sent to members who don’t have the resources to buy some books for example... Over the years, this list has grown into a full blown community where the books are still the center but the people and their lives fill all the space around them.¹⁹⁴

Precis som Bergkvist och Balling, Henrichsen och Skouvig uttrycker Fister vikten av bibliotekariens aktiva roll i virtuella bokforum och bokcirkel. Hon menar att de virtuella diskussionsgrupperna erbjuder en speciell inblick i läsandets sociala natur och vikten av läsning i läsarnas vardag.¹⁹⁵ Jag har i min egen undersökning inte fokuserat på bibliotekariens roll i virtuella bokcirkelforum men eftersom Nina Frid och Jorunn Bergkvist är bibliotekarier tänker jag på något vis att jag förmedlat bibliotekariernas delaktighet. Eftersom *Bokcirkel.se* sedan hösten 2010 drivs av Sveriges samtliga läns- och regionbibliotek i samverkan är detta det forum där

---

¹⁹² , ”Høgskolen i Oslo - PLACE - Project description”.

¹⁹³ Fister, B. (2005), ”Reading as a Contact Sport’ Online book groups and the social dimensions of reading.”, s. 304.

¹⁹⁴ Fister, B. (2005), s. 305.

¹⁹⁵ Fister, B. (2005), s. 309.

bibliotekariernas roll spelar störst roll nu och i framtiden. Vad jag vet så är det förändringar på gång, fler bibliotekarier kommer bli delaktiga i form av redaktörer för sidan.¹⁹⁶

Kvantitativa undersökningar

Med hjälp av en surveyundersökning om läsarvanor och bokcirkelar jämför den kanadensiska professorn DeNel Rehberg Sedo i artikeln "Readers in Reading Group – An Online Survey of Face-to-Face and Virtual Book Clubs" från 2003 skillnader och likheter mellan fysiska och virtuella bokcirkelar. Hon diskuterar också varför bokcirkelmedlemmar oftare är kvinnor och uppmuntrar till både kvalitativ och kvantitativ forskning om bokcirkelar i stort. Surveyundersökningen som utfördes online 2001 resulterade i 252 svar, 115 från Kanada, 112 från USA och ett par från andra länder såsom Storbritannien, Tyskland och Japan. 85 procent av alla som svarade var kvinnor och av dem som svarade hade 64 procent varit eller var medlemmar i en bokcirkel. Av dem var 36,3 procent sådana som var eller hade varit medlem i fysisk bokcirkel, 36 procent var eller hade varit medlem i en virtuell cirkel och resterande var eller hade varit medlem i både fysisk och virtuell.¹⁹⁷

Sedo skriver om vilka som läser, hur de läser, varför de är med i en bokcirkel, vänskap i en bokcirkel och anledningar till att lämna en bokcirkel. Hon spred enkäten genom en så kallad snöbollsteknik, där hon skickade enkäten till 24 personer på sin personliga och sin professionella mejlinglista och uppmuntrade dem till att sprida enkäten vidare. Hon kallade enkäten "a general reading habits survey" och det är antagligen därför hon har fått in svar även från sådana som inte längre är med i en bokcirkel.¹⁹⁸ Utmärkande för de virtuella bokcirkelarna menar hon bland annat är att deltagarna i dessa svarar att de är mer glupska läsare än de som är med i fysiska. Det är enligt undersökningen fler utbildade som är med i en virtuell än en fysisk bokcirkel, även om majoriteten är högutbildade i båda typerna. 99 procent av dem som är med i fysisk bokcirkel har akademisk utbildning, jämfört med 90 procent av dem som är med i en virtuell. 2 procent av de 10 som inte har läst på universitet har inte ens gått ut high school. Sedo skriver: "This might indicate that the virtual book club members use these virtual sites as a way of permeating cultural boundaries that were heretofore inaccessible."¹⁹⁹ I ett senare resonemang syftar hon till att man har lov att vara privat på ett annat sätt i en vir-

---

¹⁹⁶ Nina Frid skickade en förfrågan om frivilliga redaktörer via mejlinglistan "Biblist" den 14/4 2011.

¹⁹⁷ Sedo, D. R. (2003), "Readers in Reading Groups", s. 71.

¹⁹⁸ Sedo, D. R. (2003), s. 69.

¹⁹⁹ Sedo, D. R. (2003), s. 74.

tuell bokcirkel. ”It might also mean that virtual members see the virtual environment as untimidating, and a safe space in which to increase their knowledge outside formal systems...”²⁰⁰ Av dem som är med i en fysisk bokcirkel anger fler att sociala band och vänskapen inom gruppen är viktig. Men även i de virtuella är detta något som ses som positivt. En av informanterna skriver:

Even though we don't know who each other is (sic), we have something in common to discuss and by doing that you become friends very quickly. I don't think you need to have face to face contact with people to get to know them.²⁰¹

I artikeln framhävs återigen frånvaron av geografiska och tidsmässiga barriärer som en av de stora fördelarna med en virtuell bokcirkel. DeNel Rehberg Sedo har även skrivit en artikel baserad på samma kvantitativa undersökning tillsammans med en etnografisk undersökning. Hon undersöker i ”Predictions of Life After Oprah: A Glimpse at the Power of Book Club Readers” från 2002 bokcirkelns struktur och den sociala dimensionen hos både fysiska och virtuella bokcirkelns. Sedo menar att bokcirkelns och deras medlemmar kommer att överleva Oprah.²⁰² ”They are not going to stop meeting and discussing. They will not stop buying and borrowing.”²⁰³

I *IFLA Journal* publicerades 2010 artikeln ”Arab online book clubs: A survey” av Amany M. Elsayed. Syftet med denna var att uppmärksamma virtuella bokcirkelns i arabvärlden och diskussionen utgår ifrån sju bokcirkelns, fem från Saudiarabien och två från Egypten. Artikeln grundar sig i en kvantitativ undersökning, men inleds med en text om böcker och läsare i arabvärlden, där man bland annat kan läsa om läsvanor och om hur många böcker som publiceras i olika länder. Därefter kommer en forskningsöversikt och sedan presenteras frågorna som var utgångspunkten i den kvantitativa undersökningen som genomfördes 2009; ”Are there any online Arab book clubs? What are the characteristics of Arab online book clubs? What characterizes the involvement in these Arab online book clubs? How do Arab online book clubs manage membership, discussion, and services?”²⁰⁴ Studien visar bland annat att det är stor skillnad på antal virtuella bokcirkelns, antal medlemmar och dess potential i arabvärlden jämfört med andra länder.²⁰⁵ Av intresse var också att det visade sig att det var medlemmarna själva som var initiativtagare till bokcirkelns på nätet. Det fanns alltså ingen stark kraft bakom såsom bibliotekarier.

---

²⁰⁰ Sedo, D. R. (2003), s. 74.

²⁰¹ Sedo, D. R. (2003), s. 81.

²⁰² Sedo, D. R. (2002), ”Predictions of Life After Oprah: A Glimpse at the Power of Book Club Reader”, s. 22.

²⁰³ Sedo, D. R. (2002), s. 20.

²⁰⁴ Elsayed, A. M. (2010), s. 240.

²⁰⁵ Elsayed preciserar här inte vilka länder han menar utan skriver ”foreign counterparts”.

The study showed that young Arab readers have begun to discuss books in online groups, and established their own online clubs. This means that Arab online book clubs work away from librarians and publishers in Arab countries.²⁰⁶

Artikeln avslutas med ett antal rekommendationer som skulle kunna vara till hjälp för att förbättra virtuella bokcirkel i arabvärlden och motivera araber att läsa och att diskutera böcker online. Exempel på rekommendationer är att bibliotekarier på folkbibliotek i arabiska länder borde utveckla virtuella bokcirkel till en väsentlig aktivitet. Man uppmanar också skolbibliotekarier till att arbeta för att skapa en generation av arabiska läsare som ser läsning som en nödvändighet i livet snarare än en lyx.²⁰⁷

Sammanfattningsvis kan man säga att den tidigare forskning som jag fått tag i tydligt framhäver bibliotekariens roll och möjligheter i användandet av virtuella bokcirkel, samt presenterar en tilltro till den virtuella bokcirkeln som forum för lärande och läsgemenskap.

I nästa kapitel kommer jag att presentera en diskussion i syfte att väva min undersökning samman.

---

²⁰⁶ Elsayed, A. M. (2010), s. 235.

²⁰⁷ Elsayed, A. M. (2010), s. 246.

Slutdiskussion

Är det någon bokhoraläsare som läst ”Jellicoe Road”? Jag försökte googla lite efter svenska sidor på den och hittade ingen. Jag vill nämligen desperat prata om den här boken!²⁰⁸

Med ett citat från bokbloggen *Bokhora* den 11 april 2011 inleder jag denna slutdiskussion, för att förmedla det som är uppsatsens kärna; ett behov av att läsa tillsammans. När det gäller frågeställningen om ifall man kan tala om en ny typ av läsning som innebär att vi läser allt mer tillsammans försöker jag med hjälp av aktuella tidningsartiklar och radioprogram förklara detta som en del av en teknologisk utveckling. Sociala medier är ett exempel på denna utveckling som innebär att det idag är enklare att komma i kontakt med andra likasinnade och därmed enklare att diskutera läsoplevelser med andra. Behovet av att dela med sig av läsoplevelser stillas genom möjligheten att göra det då forum för diskussion är lättillgängliga på internet.

Begreppet bokcirkel har stundtals hämmat min undersökning eftersom jag har en stark känsla av att deltagandet i det jag kallar virtuella bokcirkel inte är så väldigt stort jämfört med alla de samtal som pågår på andra platser på webben. Samtalet om boken är mycket levande på internet och det virtuella bokcirklandet är, skulle jag påstå, bara en del av en webbaserad *läsrörelse*. Ett tecken på detta är att forumet *Bokcirklar.se* har 3000 medlemmar, men ganska få deltar i chattbokcirkelarna. Många fler diskuterar böcker på webbplatsen. När jag kontaktade Nina Frid första gången i januari 2011 för att jag ville att hon skulle publicera min enkät svarade hon:

Risken är kanske att flera av de aktiva medlemmarna känner att de inte är aktuella för att de inte har varit med i en chattcirkel (de som är bestämda för visst datum och tid) utan "bara" pratat böcker på sidan. Jag tycker ju själv att hela sidan är som en enda stor bokcirkel eftersom det pågår samtal utifrån läsarens upplevelser hela tiden där man fördjupar varandras läsning (alltså inte recensioner eller rena tips, utan just samtal!).²⁰⁹

En liknande upplevelse har jag av forumet *Enbokcirkelföralla*. Bloggen uppdateras varje dag och många verkar läsa denna blogg, Karin Berg omnämns i GP i april 2011 som en professionell bokbloggare som bevakar bokmarknaden²¹⁰, men

---

²⁰⁸ Bokhorabloggen (2011), ”Jellicoe Road-Melina Marchetta”.

²⁰⁹ Nina Frid 2011-01-31

²¹⁰ Domellöf-Wik, Maria (2011), ”Bokbloggarna tar över”.

inte så många deltar i de virtuella bokcirkelarna (tre personer i den senaste Facebookdirektcirkeln). I kapitlet om det sociala läsandet har jag konstaterat att intresset för den virtuella bokcirkeln ökat de senaste åren och att det finns fler forum än för ett par år sedan. Om det aktiva deltagandet ökat ställer jag mig dock tvivelaktig till på grund av ovanstående anledningar. Samtalet är rörligt och i många fall låter det sig inte passas in i mallen för en bokcirkel. Bokbloggarna är istället, menar jag, grunden för den stora läsrörelsen på nätet.

Ett annat konstaterande jag kunnat göra efter genomförd undersökning är att det inom flera forum finns en vad man kan kalla hård kärna av medlemmar som är aktiva, det vill säga är inne och skriver ofta, och endel av dem är aktiva inom flera forum. Inom *Bokcirklar.se* skulle jag uppskatta att det är ett tjugotal personer som tillhör denna kärna och några av dem är också aktiva inom *Bokhyllan*. Inom *Bokcirkelonline* har några av mina informanter uppgett att denna kärna består av 5-10 personer men jag har fått uppfattningen att endel av de andra medlemmarna tar del av de som den aktiva kärnan diskuterar. Man kan inom forumet se att även om en diskussion om en bok enbart har 10-15 inlägg så kan den ha blivit läst av många fler. Februaris bokcirkeldiskussion om *Himlen börjar här* av Jandy Nelson har exempelvis tio inlägg men har visats 279 gånger.

Vad gäller själva bokdiskussionen har jag fått veta att den på vissa håll förändrats på så vis att man idag, till skillnad från när *Bokcirklar.se* startade 2007, diskuterar boken även under tiden att man läser den och inte enbart efter det att boken är utläst. Denna tendens kan ha att göra med ett förändrat förhållningssätt till internet. Fler har en blogg idag och många bloggar uppdateras varje dag, på Facebook är det vanligt att medlemmar statusuppdaterar flera gånger om dagen och vi har idag också Twitter som är ett enkelt och kortfattat medium vilket gör det enkelt att uppdatera ofta. Jag tror att det kan vara så att fler delar med sig av sin läsupplevelse under tiden de läser på grund av att regelbunden uppdatering har blivit en vana genom användandet av sociala medier. Kanhända är det också så att det känns mer värdefullt att ha läst en bok om man dessutom har lagt till den i sin virtuella bokhylla, samt bloggat om den i sin bokblogg. Genom att dela med sig av sin läsupplevelse är bokläsandet någonting mer än själva läsupplevelsen, det är något som öppnar upp för samtal och gemenskap med likasinnade. I kapitlet ”Den öppna fasen” jämförde jag läsgemenskap och att dela med sig av sin läsupplevelse med hur man inom litteraturvetenskapen talar om mottagarorienterad litteraturforskning där man fokuserar på hur boken upplevs av läsaren, till skillnad från att forska om själva verkets innehåll och författaren.

Genom mejlkonversationen med Nina Frid har även tankar om, varför behovet av att läsa tillsammans ökat, utvecklats. Frid uttrycker att det ökade intresset för den fördjupning som ett samtal om en bok innebär kan vara en reaktion på ett

effektivitetssamhälle som inte tillåter reflektion.²¹¹ Hon uttrycker en tanke om att människor i ett alltmer stressat samhälle behöver känna att de gör något av nytta även när de är lediga. Det känns möjligtvis mer motiverat att läsa en bok om man vet att man ska diskutera den med andra, och det är enklare att tillåta sig att ha trevligt om man samtidigt diskuterar något ”vettigt” så som en bok, menar Frid. Denna tanke kan jämföras med vad Karin Berg, som driver *Enbokcirkelföralla*, uttrycker angående tidsbrist. Hon menar att det är synd att många idag inte har tid att läsa, ”och om man väl har läst en bok har man inte tid att reflektera sina tankar med andra”.²¹² Karin Berg menar att den tillgänglighet som ett virtuellt bokcirkelforum innebär underlättar för människor med tidsbrist. Behovet av att läsa tillsammans grundar sig i ett behov av reflektion och virtuella bokcirkel möjliggör reflekterande samtal i valfri miljö och ofta också på valfri tid. Kanske har detta behov ökat i och med ett alltmer effektiviserat samhälle eller så har möjligheten att möta likasinnade bidragit till att reflekterande samtal om böcker ökat på internet.

Behovet av reflektion behöver måhända inte ha ökat för att företeelsen ”att läsa tillsammans” ökat. För att förstå hur läsrörelsen på internet utvecklats tror jag att man behöver tänka i begrepp av tillgång och efterfrågan. På grund av en teknologisk utveckling fanns plötsligt möjligheten att mötas och diskutera skönlitterära böcker på internet. Det fanns ett intresse och ett behov hos många att göra det och därför skapades fler och fler forum för att tillgodose detta behov av att dela med sig av läsoplevelser. Behovet fanns även tidigare, men ökade i och med tillgången till diskussionsforum och ökar fortfarande på grund av att synligheten av dem ökar. Internet tror jag också har varit en bidragande faktor till uppkomsten av många fysiska bokcirkel då man med hjälp av bokforum och bokcirkelforum kan uttrycka ett intresse av att starta en bokcirkel i sin hemstad och komma i kontakt med människor som man inte skulle komma i kontakt med annars.

Majoriteten av informanterna i denna undersökning anser sig vara sociala både på nätet och IRL. Vad det innebär att vara social kan möjligtvis betyda olika för olika människor, men jag ville genom denna fråga få en känsla för vilken typ av människor som deltar i virtuella bokcirkel. Informanterna menar sig vara sociala bokfantaster som uppskattar flexibiliteten i att kunna samtala varifrån man vill och när man vill.

Jag försöker förklara det sociala läsandet som en tendens till skillnad från begreppet läsgemenskap som jag ser som den specifika gemenskap som finns inom bokcirkel. Jag upptäckte dock under undersökningens genomförande att denna läsgemenskap inte enbart existerar inom cirkelarna utan även inom bokcirkelforumen, bokforum och genom producerande och läsande av bokbloggar. Begrepp

---

²¹¹ Nina Frid, 2011-04-06.

²¹² Kulturbloggen (2010).

som jag diskuterar under rubriken läsgemenskap är: likasinnad, respekt, levande diskussion och personliga erfarenheter. Med likasinnad verkar informanterna i min undersökning mena likasinnade i form av att vara en såkallad bokmal. De flesta uppger att de har ett väldigt stort bokintresse, och det är detta som är det viktigaste. Vissa uppger att de deltar i bokcirklar som håller sig till en viss genre såsom deckare i bokcirkeln som *Deckarhuset* anordnar och gruppen ”Darkreads” inom sidan *Goodreads*. Det vanligaste är dock att det stora bokintresset går före intresset för en specifik genre i svaren om läsgemenskap.

I diskussionen om virtuell frihet förklarades ordet frihet genom begreppet flexibilitet, att kunna samtala med oberoende av tid och rum. Men den virtuella friheten innebär även en frihet att kunna vara anonym och därmed hålla sig fri från fördomar. Jag försöker i min undersökning koppla ihop de begrepp som utgör kategorierna för min undersökning och de begrepp som mest uppenbart hör ihop är just begreppen virtuell frihet och anonymitet. Den virtuella friheten innebär en möjlighet att vara anonym samtidigt som anonymiteten bidrar till den virtuella friheten genom möjligheten att kunna presentera sig själv precis som man själv anser sig vara, oberoende av vilket kön man har, vad man jobbar med eller hur man ser ut. Begreppet virtuell frihet kan också kopplas till begreppet läsgemenskap på så vis att läsgemenskapen är beroende av den tillgänglighet och regelbundenhet som den virtuella flexibiliteten innebär. Begreppet anonymitet kopplar jag till begreppet läsgemenskap genom en diskussion om att anonymiteten inte påverkar läsgemenskapen. Med detta menar jag att det inte verkar spela någon större roll att medlemmarna i de virtuella bokcirkelarna inte vet precis allt om varandra, då de delar med sig av egna erfarenheter och minnen samt bygger upp en gemensam läshistoria.

Slutligen skulle jag vilja framföra en uppfattning om att *det goda samtalet* lever på nätet. Genom samtal om böcker och jämförelser av läsoplevelser speglar människor sina uppfattningar i andras uppfattningar och genom nya vinklingar, reflektioner och formuleringar av tankar uppstår samtal om livet. Inte jämt. Ibland kanske man stannar vid att prata om att en bok var bra, hade ett språk med flyt, var rolig och så vidare, men virtuella bokcirklar skapar möjligheten att samtala. Möjligheten att samtala med människor man inte känner om känslor och moral, om livet. Och det är vackert och viktigt. Jag hoppas att jag med denna studie lyckats förmedla en uppfattning om att internet påverkar läsandet i positiv riktning, på så vis att det underlättar för människor att läsa och samtala tillsammans, tipsa varandra om böcker och inspirera varandra. Avslutar gör jag med ett urklipp ur det senaste chattbokcirkelmötet jag deltog i:

2011-05-08 20:58:20 <Nina Frid> nu ska vi avrunda...
2011-05-08 20:58:35 <Nina Frid> är det något ni vill ta upp som vi inte hunnit med?
2011-05-08 20:58:45 <Primus> Jag kommer att bära med mig detta om utgångspunkter.
2011-05-08 20:59:07 <janivarberg> Pascal o Marie från Nedstörtad ängel finns med.
2011-05-08 20:59:46 <Nina Frid> Ja, just det, så mycket som återkommer.
2011-05-08 21:00:19 <janivarberg> Tack för en givande timma o hejdå!
2011-05-08 21:00:20 <Nina Frid> på återcirklande då!
2011-05-08 21:00:29 <Primus> Tack, det har varit givande!
2011-05-08 21:00:33 <Nina Frid> Stort tack för ikväll
2011-05-08 21:00:40 <toftgard> roligt!
2011-05-08 21:00:52 <toftgard> tack tack!
2011-05-08 21:00:58 <Primus> Jaa!²¹³

För den intresserade följer efter sammanfattningen ett stycke om forskning angående virtuella bokcirklar för unga.

För att få en insikt i hur materialinsamlandet till denna undersökning gick till rekommenderas också en genomläsning av bilagorna och då framförallt enkätfrågorna, se bilaga 2.

---

²¹³ Chattbokcirkel om PO Enquists *Boken om Blanche och Marie*, inom *Bokcirklar.se*, 2011-05-08.

Sammanfattning

Syftet med denna uppsats var först och främst att ta reda på vilka olika typer av virtuella bokcirkelar som finns och hur det fungerar. Jag inledde arbetet med att ställa frågan: hur ser samtalet i en virtuell bokcirkel ut? Exakt frågeställning utformades sedan under undersökningens gång enligt grundad teori, vilken är en metodologi som innebär att frågeställningar och hypoteser skapas utifrån det insamlade materialet. Detta innebär att jag samlade material i form av enkätsvar, mejlkonversationer, blogginlägg och artiklar för att utifrån detta formulera exakt frågeställning. Jag fick in 36 enkätsvar från medlemmar i olika bokcirkelforum, samt svar från Nina Frid som är redaktör för *Bokcirklar.se* och Jorunn Bergkvist som driver *Bokcirkelonline*. Jag gjorde även en fallstudie av en bloggbookcirkel. Jag försökte se mönster och delade upp återkommande begrepp och företeelser i olika kategorier. Kärnkategorin för undersökningen blev under denna sortering *det sociala läsandet* och de övriga kategorierna *läsgemenskap*, *virtuell frihet* och *anonymitet* har analyserats utifrån kärnkategorin. Jag utökade den inledande frågeställningen om hur samtalet ser ut i en virtuell bokcirkel genom att ställa fyra frågor utifrån de fyra kategorierna; Kan man sätta det virtuella bokcirkelsamtalet i ett större sammanhang genom att tala om en föreställning om att vi läser allt mer tillsammans? Vad innebär läsgemenskap för samtalet i en virtuell bokcirkel? Vad innebär den virtuella friheten för samtalet? Vad innebär anonymiteten för samtalet?

I undersökningens inledning presenteras skillnader mellan en bloggbookcirkel som är en bokcirkel med asynkron kommunikation och en chattbookcirkel som är en bokcirkel med synkron kommunikation. Skillnaderna dem emellan handlar främst om tidsaspekten då chattbookcirkeln sker vid bestämt tid och pågår ungefär en timme, medan bloggbookcirkeln kan pågå en månad eller längre och medlemmarna gör inlägg när de vill. Därefter analyseras materialet utifrån de fyra kategorierna.

Resultatet av undersökningen visar på att samtalet om boken existerar på en mängd olika platser på internet och att virtuella bokcirkelar bara är en del av en stor *läsrörelse*. Anledningen till det ökade intresset av att läsa tillsammans förklaras både genom en ökad möjlighet att göra det, samt genom ett behov av fördjupning i ett alltmer effektiviserat samhälle. Det sociala läsandet beskrivs som en tendens till skillnad från begreppet läsgemenskap som beskrivs som den specifika

gemenskap som existerar inom virtuella bokcirklar. Själva boksamtalet beskrivs i undersökningen ha förändrats de senaste åren på så vis att det idag är vanligare att man diskuterar boken under tiden att man läser och inte enbart efter det att boken är utläst.

Övriga resultat visar på att begreppet virtuell frihet inte bara innebär en frihet att diskutera böcker oberoende tid och rum utan även en möjlighet att kunna vara anonym. Anonymiteten innebär en frihet och möjlighet att undvika de fördomar som man kan mötas av IRL. I undersökningen diskuteras även begreppet anonymitet i förhållande till begreppet läsgemenskap och slutsatsen är i denna diskussion att anonymiteten inte påverkar läsgemenskapen.

Förslag till vidare forskning

Om virtuella bokcirklar för unga

Under arbetet med min uppsats har jag fått med mig en del material om virtuella bokcirklar och undervisning. Detta material har jag inte haft någon användning för, men jag väljer att presentera det här som inspiration till vidare forskning. Jag anser det vara av relevans att forska om sociala medier inom skolverksamhet och biblioteksverksamhet, både därför att jag upplever att det finns ett okritiskt förhållningssätt till sociala medier och för att det vore intressant att veta mer om hur man kan använda sociala medier på ett pedagogiskt vis, exempelvis genom virtuella bokcirklar för ungdomar.

Kaarina Kolu och Teresia Volotinen från Finland skriver i dokumentet ”Virtual literature circles increase social and cultural capital in collaborative learning” att ensamheten är en del av finska barns och ungdomars vardag och att virtuella bokcirklar är ett positivt forum för att minska denna ensamhet. De skriver om kultur som lim mellan generationer och menar att det är viktigt att barn läser böcker av exempelvis Tove Jansson, Väinö Linna och Mauri Kunna och nationaleposet Kalevala. Kolu och Volotinen anser att det stärker gemenskapen mellan generationer att prata om finska klassiker. Undersökningen inkluderar de bokcirklar som är en del av nätverket *Netlibris* som startade 2007, vilket är ett forum som utgör grunden för Finlands största virtuella skola där elever från olika skolor möts i bokcirklar för olika åldrar, från förskola till gymnasium, med fokus på finländsk kultur.²¹⁴

Cassandra Scharber Doering har skrivit doktorsavhandlingen *Online book clubs for the net generation* (2009) och artikeln ”Online Book Clubs: Bridges

---

²¹⁴ Kolu, K. & Volotinen, T. (2004), ”Virtual literature circles increase social and cultural capital in collaborative learning”, s. 2.

Between Old and New Literacies Practices” om virtuella bokcirklar för unga. Hon skriver om hur virtuella bokcirklar kan uppmuntra ungdomar till frivillig läsning. I avhandlingen undersöker Scharber Doering tre olika virtuella bokcirklar, som hon kallar *sites of possibility*, på djupet utifrån datorn som medium, med fokus på frivillig läsning, problem med läsning och fördelar med läsning.²¹⁵ I artikeln, som ska verka inspirerande, utgår hon från *moodle.org* som är ett *Learning Management System* där man kan skapa miljöer för lärande och hon skriver att de virtuella bokcirkarna är ”...[f]un, engaging, and convenient activities for preteens and teens and are viewed by both parents and librarians as motivating and flexible.”²¹⁶

Med fokus på sociala medier skriver Paulette Stewart, lektor på *University of the West Indies*, Kingston Jamaica om hur man kan använda sig av virtuella bokcirklar i undervisningen. I artikeln ”Facebook and Virtual Literature Circle Partnership in Building a Community of Readers” skriver hon om Jessie, en högstadielärare som använder Facebook som forum för virtuella bokcirklar. Artikeln beskriver hur man kan använda sig av Facebook i praktiken, men också varför det fungerar bra utifrån Vygotskys teori om *social learning* och utifrån det teoretiska ramverket *cooperative learning design*²¹⁷ som består av de fyra elementen: ”positive interdependence, individual accountability, group processing, face-to-face interaction, and social skills”.²¹⁸ Stewart menar att man genom en förståelse av social learning theory kan utnyttja Facebook och vända det från att vara enbart socialt till att bli en lyckosam miljö för lärande.²¹⁹

---

²¹⁵ Scharber Doering, C. (2009), ”Online book clubs for the net generation”, s. ii.

²¹⁶ Scharber, C. (2009), ”Online Book Clubs: Bridges between Old and New Literacies Practices.”, s. 433.

²¹⁷ Om *cooperative learning design* skriver Johnson, Johnson och Holubec (1994) i *The New Circles of Learning: Cooperation in the Classroom and School*.

²¹⁸ Stewart, P. (2009), ”Facebook and Virtual Literature Circle Partnership in Building a Community of Readers”, s. 32.

²¹⁹ Stewart, P. (2009), s. 33.

Käll- och litteraturförteckning

Otryckt material

I uppsatsförfattarens ägo

Utskrifter av enkätsvar.

E-postkorrespondens med Nina Frid och Jorunn Bergkvist mellan 2011-02-21 och 2011-04-06.

Utskrifter av fyra bokcirkelsamtal, emellan medlemmar i bokcirkeln ”Boktokarna” mellan 2009 och 2011.

Elektroniskt material

Radioprogram

P4 Kultur (2011) *P4 Kultur om nya sätt att läsa*. Finns som poddradio på SRs webbsida [2011-05-08].

Blogginlägg

Anna-Karin Engström, Sourze (2009), ”Vart tog det goda samtalet vägen?”, 18 november. URL: <http://sourze.se/> [2011-05-08].

Johanna Lindbäck, Bokhora (2011), ”*Jellicoe Road* – Melina Marchetta”, 11 april. URL: <http://bokhora.se/2011/jellicoe-road-melina-marchetta/> [2011-05-08].

Karin Berg, Kulturbloggen (2010), ”Bokcirkla på nätet är kul och enkelt”, 1 februari. URL: <http://kulturbloggen.com/?p=17216> [2011-05-08].

Översättarhelena (2006), ”Någon som börjat i läsecirkel på sistone?”, 19 april. URL: <http://oversattarbloggen.blogspot.com/> [2011-05-08].

Webbplatser

Alltförföräldrar. URL: <http://alltforforaldrar.se/> [2011-05-08].

Bokcirklar.se. URL: <http://bokcirklar.se/> [2011-05-08].

Bokcirkelonline. URL: <http://bokcirkelonline.com/> [2011-05-08].

Bokhyllan. URL: <http://bokhyllan.com/> [2011-05-08].

Deckarhuset. URL: <http://deckarhuset.se/> [2011-05-08].

Enbokcirkelföralla. URL: <http://enbokcirkelföralla.se/> [2011-05-08].
Goodreads. URL: <http://goodreads.com/> [2011-05-08].
Högskolan i Oslo, Place-projektet. URL: www.hio.no [2011-04-11].
Nationalencyklopedin. URL: <http://www.ne.se/> [2011-05-08].
Sociala förlag. URL: <http://socialaforlag.gotiskt.se/> [2011-05-08].

Dagstidningsartiklar

Domellöf-Wiik, Maria (2011), "Bokbloggarna tar över", *GP*, 18 april, URL: <http://www.gp.se/kulturnoje/litteratur/1.605116-bokbloggarna-tar-over> [2011-05-09].
Gelin, Martin (2011), "Global bokklubb med heta repliker", *Dagens Nyheter*, 13 januari, Spring. URL: <http://dn.se/> [2011-05-08].
Johnsson, Axel (2011), "'De är de nya svarta' Läsecirkeln het trend bland bokintresserad", *Lokaltidningen Halmstad*, 22 mars, Autumn. URL: <http://halmstad.lokaltidningen.se/> [2011-05-08].

Övrigt material

Balling, Gitte (2007), "Virtuelle læseklubber - på vej mod bibliotek 2.0". Research at the Royal School of Information and Library Science, Danmarks Biblioteksskole.
Balling, Gitte, Henrichsen, Lise Alsted & Skouvig, Laura (2008), "Digital reading groups: renewing the librarian image", *New Library World* vol. 109, nr 1/2 s. 56-64. Finns som e-tidskrift.
Bergkvist, Jorunn (2008), "*En virtuell bokcirkel blir mer en del utav vardagen...*": *En kvalitativ studie av virtuella bokcirklar*. Magisteruppsats biblioteks-och informationsvetenskap, Högskolan i Borås, 2008:109.
Bjarne, Ann-Sofi & Larson, Katarina (2004), *Läsaren i den informella läsecirkeln*. Magisteruppsats biblioteks-och informationsvetenskap, Högskolan i Borås, 2004:66.
Burgess, Melissa (2006), "Using Virtual Literature Circles in College Reading". *Technology and Distance Learning* Knowledge Quest: Journal of the American Association of School Librarians vol. 3, nr 4, s.28-33. Finns som e-tidskrift.
Bäckström, Lars (1995), *Att läsa litteratur*. Stockholm: Sober.
Croon, Anna & Ågren, Per-Olof (1998), "Fyra former av virtuella gemenskaper", *Human IT -Tidskrift för studier av IT ur ett humanvetenskapligt perspektiv*, nr 2. URL: <http://etjanst.hb.se/bhs/ith//2-98/acpoaa.htm> [2011-05-08].
Dahlgren, Peter (2002), *Internet, medier och kommunikation*. Lund: Studentlitteratur.
Elsayed, Amany M. (2010), "Arab online book clubs: A survey", *IFLA Journal* 36, nr 3 s. 235 -250. Finns som e-tidskrift.
Fister, Barbara (2005), "'Reading as a Contact Sport' Online book groups and the social dimensions of reading.", *Reference and User Services Quarterly* 44, nr 4 s. 303-309. Finns som e-tidskrift.
Frid, Nina, Koldenius, Annika & Wahréus, Peter (2010), *Du är bland läsvänner- prima bloggblock från Bokcirklar.se 2007-2010*. skriftserie 5. Regionbibliotek Stockholm.

- Glaser, Barney G., Thulesius, Hans & Åström, Thomas (2010), *Att göra grundad teori : problem, frågor och diskussion*. Mill Valley Ca: Sociology Press.
- Gopnik, Adam (2011), "The Information-How the Internet gets inside us", *The New Yorker*.
- Guvå, Gunilla & Hylander, Ingrid (2003), *Grundad teori: ett teorigenererande forskningsperspektiv*. Stockholm: Liber.
- Hartman, Jan (2001), *Grundad teori: teorigenerering på empirisk grund*. Lund: Studentlitteratur.
- Karlsson, Anna Carin & Pettersson, Anneli (2007), "Ibland så kan en bok som jag har tyckt vara lite halvdöd plötsligt få liv och piggna till" – En kvalitativ studie av formella och informella läsecirklar. Magisteruppsats biblioteks- och informationsvetenskap, Högskolan i Borås, 2007:140.
- Kolu, Kaarina & Volotinen, Teresia (2004), "Virtual literature circles increase social and cultural capital in collaborative learning".
URL: www.sacbf.org.za/2004%20papers/Kaarina%20Kolu.rtf [2011-05-08].
- SAB:s skönlitterära kommitté (2000), *Den sköna skönlitteraturen: i och utanför biblioteket*. Lund: Bibliotekstjänst.
- Scharber Doering, C. (2009), "Online book clubs for the net generation". United States, Minnesota: University of Minnesota. Ph.D.
- (2009), "Online Book Clubs: Bridges between Old and New Literacies Practices", *Journal of Adolescent & Adult Literacy* 52, nr 5 s. 433-437.
- Sedo, DeNel Rehberg (2002), "Predictions of Life After Oprah: A Glimpse at the Power of Book Club Reader", *Publishing Research Quarterly* 18, nr 3 s. 11-22.
- (2003), "Readers in Reading Groups", *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies* 9, nr 1 s. 66 -90.
- Stewart, Paulette (2009), "Facebook and Virtual Literature Circle Partnership in Building a Community of Readers", *Knowledge Quest* 37, nr 4 (April) s. 28-33. Finns som e-tidskrift.
- Sveningsson Elm, Malin, Lövheim, Mia & Bergquist, Magnus (2003), *Att fånga nätet : kvalitativa metoder för Internetforskning*. Lund: Studentlitteratur.
- Söderlund, Petra (2004), *Läsarnas nätverk: om bokläsare och Internet*. Skrifter utgivna av Avdelningen för litteratursociologi vid Litteraturvetenskapliga institutionen i Uppsala, 0349-1145 ; 47. Uppsala: Avd. för litteratursociologi vid Litteraturvetenskapliga institutionen, Univ.

Bilagor

Bilaga 1

Mejl till de ansvariga för bokcirkelforumen *Bokcirkelar.se*, *Bokcirkelonline* och *Enbokcirkelföralla*.

Eftersom de var anpassade bifogar jag här ett av tre (det till Jorunn Bergkvist)

Hej Jorunn!

Jag skriver till dig med anledning av min masteruppsats som behandlar virtuella bokcirklar.

Mitt namn är Sofie Toftgård, jag läser biblioteks-och informationsvetenskap i Uppsala och är med i en projektgrupp som forskar kring bokcirklar i Sverige idag. Mitt bidrag till denna grupp, som leds av Kerstin Rydbeck (docent i biblioteks-och informationsvetenskap) är en undersökning om bokcirklar på nätet. Jag har som syfte att jämföra olika typer av virtuella bokcirklar, med fokus på samtalet. Givetvis har jag läst din uppsats från 2008 och vill nu komplettera denna med en bild av hur det virtuella bokcirkellandskapet ser ut 2011.

Jag skulle vara mycket tacksam om jag fick tillåtelse av dig att skicka ut en enkät till medlemmarna på webbsidan Bokcirkelonline.com. Hur detta sedan ska gå till får du gärna vara med att bestämma. Man skulle kunna lägga upp en länk till enkäten i forumet eller så skulle jag kunna mejla ut den om det finns möjlighet. Dina erfarenheter är också värdefulla i denna undersökning. Om möjlighet finns ställer jag gärna några frågor till dig via telefon eller mejl vid ett senare tillfälle. Du kan kontakta mig genom att svara på detta mejl eller genom att ringa 0704955834.

Med vänlig hälsning
/Sofie Toftgård

Bilaga 2

Enkät, skapad genom programmet Mamut

Om din bokcirkel på nätet

Svara så långt eller kort du vill på frågorna, men det är viktigt att du svarar på alla frågor så gott du kan. Lycka till!

Generell information

1. Var möts din virtuella bokcirkel? (Om du vill kan du också skriva vad den heter.)

☐ bokcirkelforum	☐ blogg
☐ Facebook	☐ Twitter
☐ övrig webbplats	

2. Hur länge har du varit medlem?

3. Hur många böcker har du läst tillsammans med din bokcirkel?

☐ 1-5	☐ 5-10
☐ 10-15	☒ 15 el. mer

4. Var får du tag på böcker du läser?

☐ köper i bokhandel	☐ köper på nätbokhandel
☐ lånar på biblioteket	☐ lånar av vänner/familj
☐ laddar ner e-böcker	☐ annat sätt, nämligen...

5. Vad tycker du är mest intressant att prata om (vad gäller böcker) av följande alternativ? Utveckla om du vill i rutan under.

☐ författaren	☐ hur och när jag läser
☐ känslor	☐ moraliska dilemman
☐ bokens språk	☐ personer i boken
☐ miljöer	☐ annat, nämligen...

6. Följer ni ett tema i bokcirkeln? Vilket?

7. Beskriv ditt bokintresse med en eller två meningar!

8. Hur har du valt att presentera dig själv på webbplatsen där din bokcirkel möts?
Förklara gärna hur du tänkt kring detta!

☐ med bild (inte på mig själv)	☐ med bild (på mig själv)
☐ med mitt riktiga namn	☐ med min ålder
☐ med var jag bor	☐ med vad jag läser för böcker
☐ inget personligt överhuvudtaget	

9. Har du varit medlem/är du medlem i någon bokcirkel där man träffas "ansikte mot ansikte"? Beskriv den gärna!

Samtal i en virtuell bokcirkel

10. Hur samtalar ni i din virtuella bokcirkel?

- Möts vid exakt tid (ex. chatt)
- Man kan kommentera boken när man vill (inlägg)

11. Hur länge pågår samtalet om varje bok?

12. Hur inleds vanligen diskussionen om boken inom den bokcirkel du deltar?
Finns samtalsledare?

13. Hur avslutas vanligen diskussionen om boken inom bokcirkeln du deltar?

14. Hur ser ett typiskt inlägg ut? (här kan du om du vill kopiera ett gammalt inlägg som du anser vara representativt)

15. Hur många deltagare har din bokcirkel?

16. Hur många deltagare är som regel aktiva i diskussionen?

17. Hur aktiv är du själv i diskussionen?

☐ väldigt aktiv	☐ oftast aktiv
☐ ibland aktiv	☐ läser mest vad andra skriver

18. Hur förbereder du dig inför bokcirkelmötet/inför att du ska kommentera boken? (läser boken snabbt/noggrant, antecknar under tiden, läser recensioner osv)

19. Vad tycker du är den största skillnaden mellan att kommunicera genom att prata och att kommunicera genom att skriva?

20. Vad är positivt med att bokcirkeln är virtuell?

21. Finns det något som är negativt med att bokcirkeln är virtuell?

22. Refererar du i samtalet om boken till ditt eget liv? Hur?

Avslutning

23. Har du någon kontakt med medlemmarna i din bokcirkel utöver det tidsbestämda mötet?

- Ja, inom den webbplats där vi möts
- Ja, även utanför webbplatsen (virtuellt)
- Ja, även utanför forumet (ansikte mot ansikte)
- Nej

24. Hur ofta besöker du webbplatsen där din bokcirkel träffas?

- Flera gånger om dagen
- En gång om dagen
- Några gånger i veckan
- En gång i veckan
- Ett par gånger i månaden el. mer sällan

25. Ser du på dig själv som en social person?

- Ja, både IRL och på nätet
- Ja, IRL
- Ja, på nätet
- Nej

26. Vad värdesätter du mest med din bokcirkel?

Bilaga 3

Frågor till Nina Frid och Jorunn Bergkvist

Hej!

Här kommer fem frågor (plus några följdfrågor) som du gärna får svara på när du känner att du har tid för det (men gärna inom 14 dagar).

Hur skulle du beskriva kommunikationen mellan dig och medlemmarna i *Bokcirklar.se/Bokcirkelonline*?

följdfrågor:

Rådfrågar du dem om tjänsten?

Hur ser du på ditt deltagande i bokcirkelarna (ditt ledarskap)?

Har du krav och förväntningar på medlemmarna?

Är du aktiv på nätet i övrigt?

följdfrågor:

Besöker du bokbloggar?

Har du varit med i någon annan bokcirkel på nätet?

Vad tycker du är viktigast med ett forum som *Bokcirklar.se/ Bokcirkelonline*?

Hur stor plats tar *Bokcirklar.se/Bokcirkelonline* i ditt liv?

följdfråga:

Vad tar mest tid?

Hur många medlemmar har *Bokcirklar.se/Bokcirkelonline* just nu?

Tusen tack för all hjälp! /Sofie

Bilaga 4

Ytterligare frågor till Nina Frid

Hej Nina!

Nu när jag börjar närma mig slutet av uppsatsarbetet inser jag att något av det mest intressanta är förändringar över tid. I tidningar och på radio har jag flera gånger i år hört om en ny typ av läsande, att vi läser allt mer tillsammans. Skulle du kunna svara på följande två frågor:

Vad tror du det beror på att intresset för bokcirklar ökat de senaste åren?

Hur har *Bokcirklar.se* förändrats sedan du startade upp sidan 2007?

Allt gott

/Sofie